

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

INSTYTUT DYDAKTYKI WOJSKOWEJ

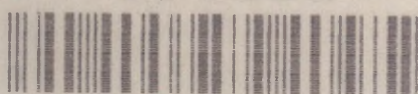
DOSKONALENIE SYSTEMU
PRZYGOTOWANIA I DOBORU KANDYDATÓW
NA STUDIA W ASG WP I AON

„KANDYDAT”

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej

5/1583

05-001583-002-0

WARSZAWA

1991

12818

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

INSTYTUT DYDAKTYKI WOJSKOWEJ

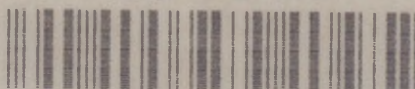

**DOSKONALENIE SYSTEMU
PRZYGOTOWANIA I DOBORU KANDYDATÓW
NA STUDIA W ASG WP I AON
„KANDYDAT”**

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej

S/1583

05-001583-002-0

WARSZAWA

1991

12818

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

INSTYTUT DYDAKTYKI WOJSKOWEJ

Marek KUCHARSKI
Tadeusz PUŚCIAN
Kazimierz ŻEGNAŁEK

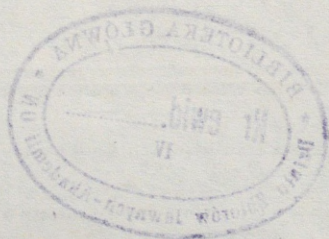
DOSKONALENIE SYSTEMU PRZYGOTOWANIA I DOBORU KANDYDATÓW NA STUDIA W ASG WP I AON „KANDYDAT”

1

5) 1583

Opracowanie wykonał zespół pracowników
Instytutu Dydaktyki Wojskowej w składzie:
płk doc. dr hab. Kazimierz Żegnałek (kierownik zespołu)
ppłk dr inż. Marek Kucharski (członek)
ppłk mgr Tadeusz Puścian (członek)

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	4
2. METODOLOGICZNE PODSTAWY BADAŃ	13
2.1. Krytyczna analiza literatury przedmiotu	13
2.2. Cel badań	20
2.3. Problemy badawcze i hipotezy robocze	22
2.4. Metody i techniki badań	26
2.5. Czas, teren i zakres badań	29
3. CHARAKTERYSTYKA SOCJOLOGICZNA KANDYDATÓW	30
3.1. Ogólna charakterystyka kandydatów	30
3.1.1. Pochodzenie społeczne	33
3.1.2. Rodzaj ukończonej szkoły średniej	36
3.2. Przebieg służby wojskowej kandydatów	37
4. MOTYWACJA DO STUDIÓW W ASG WP I AON	43
4.1. Pojęcie motywacji i jej ogólna charakterystyka	43
4.2. Motywacje kandydatów do studiów w ASG WP i AON	50
5. SYSTEM DOBORU KANDYDATÓW NA STUDIA DO AKADEMII	54
5.1. Ogólna charakterystyka systemu doboru kandydatów	55
5.2. Wymagania stawiane kandydatom przez uczelnię	59
5.3. Rola i organizacja egzaminów wstępnych	61
6. KIERUNKI ZMIAN W SYSTEMIE PRZYGOTOWANIA I DOBORU KANDYDATÓW NA STUDIA W AON	68
7. ZAKOŃCZENIE	73
BIBLIOGRAFIA	75
Załączniki	79

1. W S T Ę P

Gruntowne przeobrażenia dokonywujące się w naszej armii, w tym radykalne zmniejszenie jej stanów ilościowych, zmierzają zarazem do podniesienia jej skuteczności bojowej. Osiągnąć to można tylko przez lepsze przygotowanie kadr oficerskich oraz nowocześniejsze wyposażenie w technikę bojową poszczególnych rodzajów wojsk. Pierwszy warunek zależy od poziomu kształcenia w wyższych szkołach oficerskich i akademiach wojskowych. Szczególnie ważną sprawą jest dobre przygotowanie kadr dowódczo-sztabowych szczebla pułku i dywizji, gdyż odgrywają oni niezmiernie ważną rolę w systemie dowodzenia wojskami. Dlatego też wiodącą rolę w systemie szkolnictwa wojskowego spełniała Akademia Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, a obecnie kontynuuje ją Akademia Obrony Narodowej.

Celem ASG WP było kształcenie słuchaczy na dowódców i oficerów sztabu - doskonałych organizatorów i realizatorów walki. W myśl statutu^{1/} akademia była najwyższą w siłach zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej uczelnią dowódczo-sztabową spełniającą rolę wiodącą w systemie wyższego szkolnictwa wojskowego.

Zapoczątkowany proces przeobrażeń w wojsku ma na celu doskonalenie kształcenia w kierunku przygotowania wartościowej kadry dowódczej i wychowawczej dla potrzeb sił zbrojnych.

Obecnie w Akademii Obrony Narodowej wprowadza się w życie program kształcenia uwzględniający aktualną sytuację polityczno-militarną, społeczną i gospodarczą oraz współczesne założenia doktrynalne i operacyjno-taktyczne.

1/ Por. Statut Akademii Sztabu Generalnego WP, Warszawa 1988, s. 4.

Obronny charakter naszej doktryny znajduje pełne odbicie w treściach programu kształcenia. Nie oznacza to wcale, że studia w akademii są sprowadzone do nauczania działań obronnych o różnej skali i rozmachu. Absolwenci akademii powinni być wszechstronnie przygotowanymi oficerami /dowódcami, sztabowcami, wychowawcami/, czyli powinni umieć planować, organizować, zabezpieczać i prowadzić wszystkie rodzaje działań bojowych, gdyż we współczesnych działaniach obronnych umiejętność wykonywania kontrataków, przeciwwuderzeń jest niezbędna^{2/}.

Wszechstronność kształcenia w akademii uwzględnia także przygotowanie absolwentów "... do racjonalnego rozwiązywania problemów operacyjno-taktycznych, właściwego kierowania całokształtem życia wojskowego, służby i szkolenia oraz wychowanie w okresie pokoju"^{3/}.

Realizowane w uczelni programy kształcenia w swoich założeniach przyjmują skupienie głównego wysiłku w całokształcie procesu edukacyjnego oficerów na wszechstronnym przyswajaniu i ugruntowaniu wiedzy operacyjno-taktycznej ściśle połączonej z wiedzą ogólną przydatnej do rozwiązywania problemów walki i dowodzenia w okresie pokoju. Jednocześnie w procesie dydaktyczno-wychowawczym wpaja się przyszłym dowódcom i oficerom sztabu poczucie obowiązku żołnierskiego, zdyscyplinowania i koleżeństwa, oraz kształtowania w nich silnej woli, wytrwałości i hartu ducha.

2/ W. Mróz - Akademia Obrony Narodowej: Przegląd Wojsk Lądowych 7/1990, s. 7.

3/ K. Nożko - "Kierunki operacyjno-taktycznego kształcenia dowódców i oficerów sztabu w Akademii Obrony Narodowej". Zeszyty naukowe AON 1/1, 1990, s. 41.

Biorąc pod uwagę zadania stawiane przed uczelnią oraz wymagania wynikające z modelu osobowego absolwenta rola Akademii Sztabu Generalnego WP, a obecnie Akademii Obrony Narodowej sprowadza się do wszechstronnego przygotowania słuchaczy do pełnienia funkcji dowódczych i sztabowych zarówno w obrębie wiedzy operatywnej i umiejętności działania, jak i w zakresie wnikliwych studiów w zakresie sztuki wojennej i umiejętności intelektualnych w tym głównie umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy. Tak więc akademia "... powinna wszystkim słuchaczom dać pełne wykształcenie w zakresie niezbędnym do sprawowania funkcji dowódczych i kierowniczych funkcji sztabowych w drugim przedziale funkcyjnym oraz pomocniczych w przedziale trzecim, a także pełne podstawy merytoryczne i metodologiczne do sprawowania wszystkich funkcji dowódczych i sztabowych w ciągu całej służby wojskowej"^{4/}.

Zachodzące obecnie przeobrażenia w siłach zbrojnych, w tym i wyższym szkolnictwie wojskowym, wywierają wpływ na rolę uczelni, jaką ma ona do spełnienia w nowej sytuacji.

Po reorganizacji akademia w siłach zbrojnych spełnia dalej główną rolę edukacyjną i naukową, a jej ranga wzrosła jeszcze bardziej. Uczestniczy ona w umacnianiu " ... siły obronnej i bezpieczeństwa poprzez przygotowanie kadr do pełnienia funkcji dowódczych, sztabowych i wychowawczych w siłach zbrojnych"^{5/}.

4/ Wzorcowy system przygotowania nowoczesnego dowódcy. Red. J. Zakrzewski - Warszawa 1977, s. 239

5/ Statut Akademii Obrony Narodowej /Tymczasowy/ Warszawa 1991, s. 5.

Rola edukacyjna sprowadza się do wszechstronnego przygotowania oficerów do pełnienia przyszłych stanowisk, przy czym znaczny wysiłek procesu dydaktycznego ukierunkowany jest na blok przedmiotów wiodących na danym wydziale.

Głównym celem edukacji na Wydziale Wojsk Lądowych jest przygotowanie słuchaczy do planowania, organizacji i prowadzenia działań bojowych oddziałów i związków taktycznych ogólnowojskowych oraz rodzajów wojsk, a także do planowania, organizacji i zabezpieczenia działań związku operacyjnego i operacyjno-taktycznego^{6/}.

Na Wydziale Nauk Humanistycznych podstawowym celem kształcenia jest przygotowanie oficerów do planowania, organizacji i prowadzenia pracy wychowawczej w okresie pokoju i wojny, a także do organizacji, prowadzenia i zabezpieczenia działań bojowych wojsk zgodnie z obowiązującym zakresem działania^{7/}.

Na Wydziale Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej - przygotowanie słuchaczy do pełnienia funkcji dowódczych i sztabowych w oddziałach i związkach taktycznych oraz funkcji sztabowych w związkach operacyjno-taktycznych WL i OP^{8/}.

Z przyjętych założeń, podyktowanych współczesnymi i przyszłymi potrzebami sił zbrojnych, wynikają zmiany w docelowym kształceniu oficerów. Absolwent AON to oficer wszechstronnie wykształcony - wzór żołnierza i dowódcy, oficera sztabu i wychowawcy oraz dobry planista, organizator i realizator zadań zarówno okresu pokoju jak i wojny. Ponadto powinna cechować go inicjatywa

6/ W. Mróz - Akademia Obrony Narodowej - jej przeznaczenie, struktura i zadania. Zeszyty Naukowe AON 1/1, 1990, s. 13

7/ Tamże

8/ A. Rybacki - Kształcenie kadr dowódczo-sztabowych lotnictwa i obrony powietrznej w Akademii Obrony Narodowej. Zeszyty Naukowe AON, 1/1, 1990 s. 58.

i samodzielność, realizm i polet, powinien posiadać cechy przywódcy o szerokich horyzontach intelektualnych ^{9/}.

Wyszkolenie takiego absolwenta jest zadaniem trudnym i ambitnym. Pełna realizacja zależna jest bowiem od wielu czynników m. in. od organizacji studiów, poziomu naukowego kadry dydaktycznej, bazy i innych w tym także od jakości kandydatów.

Z pozycji jaką ASG WP /obecnie AON/ zajmowała w szkolnictwie wojskowym wynikała potrzeba dopływu na studia w uczelni najlepszych oficerów z wojsk i instytucji wojskowych. Dlatego też opracowane zostały, a następnie wdrażane do praktyki niezbędne dokumenty normatywne, które nakładały na dowódców odpowiednich szczebli dowodzenia /okręgów, rodzajów wojsk i szefów służb/ obowiązki czuwania nad właściwym doбором kandydatów na studia w ASG WP, a obecnie w AON. Uczelnia również, w tym celu wydała informator o warunkach i przebiegu studiów.

W środowisku akademickim często spotkać się można było z opiniami, że sformułowane w dokumentach normatywnych uwagi w stosunku do kandydatów na studia w akademii nie zawsze są w pełni przestrzegane. Potwierdzały te opinie w dużym stopniu wyniki corocznych egzaminów wstępnych do uczelni, a także doświadczenia nauczycieli z procesu kształcenia. Wskazywały one na słaby poziom przygotowania ogólnego oraz taktycznego oficerów zakwalifikowanych na studia.

W trosce o wysoką jakość absolwentów najwyższej w hierarchii uczelni dowódczo-sztabowej kraju Instytut Dydaktyki Wojskowej podjął trudną próbę chociażby częściowego zweryfikowania przytoczonych opinii i obserwacji. Istotne jest bowiem to, czy niski

poziom kandydatów na studia w ASG WP wynikał z niewłaściwie prowadzonej rekrutacji, a także z zaniżonych wymogów egzaminacyjnych, czy może z innych przyczyn. Spotkać się można było również z poglądami, że poziom ten był wynikiem ogólnie niskiego poziomu kształcenia w wyższych szkołach oficerskich, które z kolei przyjmowały na studia w zasadzie wszystkich, kto tylko zdecydował się na karierę wojskową. Wyniki egzaminów wstępnych do WSO od lat wykazywały, że studia w tych uczelniach podejmowali na ogół ci absolwenci szkół średnich, którzy z uwagi na nie najlepsze wyniki w nauce nie mieli szans dostać się na studia w uczelni cywilnej.

Z różnych źródeł wiadomo również było i to, że nie wszyscy oficerowie w jednostkach wojskowych zajmujący stanowiska predysponujące ich do podjęcia studiów w ASG WP i charakteryzujący się bardzo dobrymi wynikami pracy, podejmowali taką decyzję. Wynikało to z różnych przyczyn /np. przywiązanie do garnizonu, względy rodzinne itp./, ale jedną z ważniejszych było to, że w przekonaniu wielu oficerów - korzyści wynikające z ukończenia akademii nie są wcale takie zachęcające do podejmowania studiów. Wiele oficerów nie chce brać na siebie wielkiej odpowiedzialności wynikającej z zajmowania stanowisk dowódczych, oraz ogromnego bagażu obowiązków, gdyż nie są one współmierne do uzyskiwanych z tego tytułu satysfakcji /w tym także materialnej/. Względy ambicjonalne nie dla wszystkich są dziś wystarczającym motywem do obejmowania stanowisk dowódczych.

Uzyskaniem wiarygodnych informacji na temat kandydatów na studia w naszej uczelni powinno być mocno zainteresowane

kierownictwo uczelni, ale również i wszyscy nauczyciele akademicy. Pozwalają one bowiem wpływać na motywację systemu rekrutacji, a pośrednio również na zmiany w zakresie treści oraz form i metod kształcenia.

Badaniami objęto głównie kandydatów ubiegających się o indeks w akademii w 1989 roku /częściowe badania przeprowadzone także w następnym roku, ale z uwagi na zmiany organizacyjne w akademii, limit przyjęć był bardzo mały i dlatego wyniki badań tej populacji nie są takie cenne, jak populacji z poprzedniego roku/, ale zebrane tą drogą materiały mają dużą wartość naukową. Pozwalają nie tylko na obiektywną ocenę jakości kandydatów na studia w ASG WP / i częściowo w AON/ , ale również mogą stanowić interesujący materiał do prowadzenia porównań i zmian jakie nastąpiły w jakości kandydatów po utworzeniu Akademii Obrony Narodowej. Pozwalają również na wyciąganie wniosków w zakresie systemu rekrutacji kandydatów do AON, jak i zmian w egzaminach wstępnych.

Pierwotnym zamierzeniem autorów analizowanego tematu badań było przeanalizowanie poziomu przygotowania kilku roczników kandydatów do ASG WP, aby można było sprawdzić, czy następują korzystne zmiany w tym zakresie w kolejnych latach przyjęć do akademii. Jednak zmiany, jakie nastąpiły w nazwie, zadaniach, strukturze organizacyjnej uczelni i procesie studiów, ograniczały realizację powyższych zamierzeń. Autorem tematu wydawało się, że zmiany te nie powinny wpłynąć na zaniechanie prac nad jego dokończeniem. Pogląd ten podzieliło /mimo zmian w składzie zespołu badawczego/ również kierownictwo uczelni. Dlatego też

temat został zrealizowany, ale w skróconej wersji, co podyktowane zostało /jak już wyżej wspomnieliśmy/ zmianami organizacyjnymi w uczelni. Badaniami nie objęto kandydatów na Wydział Humanistyczny AON w 1990 roku. Powyższe względy nie miały jednak wpływu na poziom opracowania.

Pozostałe w wyniku badań opracowanie składa się ze wstępu, rozdziału metodologicznego, czterech rozdziałów oraz zakończenia. Ponadto w skład opracowania wchodzi zestawienie bibliografii obejmującej powyższą problematykę oraz załączniki.

W rozdziale metodologicznym przedstawiona została krótka charakterystyka literatury przedmiotu oraz stan badań nad podjętym w opracowaniu problemem. Ponadto sformułowane zostały cele i problemy badawcze, hipoteza robocza, zastosowane metody i techniki badań, teren badań oraz krótka analiza badanej populacji.

W pierwszym rozdziale merytorycznym dokonano charakterystyki kandydatów na studia w ASG WP pod względem socjologicznym, której przedmiotem było: pochodzenie społeczne, rodzaj ukończonej szkoły średniej, stan rodziny, pełnione funkcje społeczne, miejsce pełnienia służby oraz tradycje wojskowe w rodzinie.

W kolejnych podrozdziałach przeanalizowano przygotowanie ogólne i wojskowe kandydatów, w którym zostały uwzględnione: oceny ze świadectw maturalnych, wyniki studiów w WSO z przedmiotów ogólnokształcących, wyniki egzaminu wstępnego do akademii, wyniki studiów w WSO z przedmiotów wojskowych, rodzaj ukończonej WSO i kursów specjalistycznych, zajmowane stanowiska wojskowe oraz oceny z kolejnych opinii służbowych.

Odrębny rozdział poświęcony został motywacji do studiów w ASG WP i AON, która wywiera szczególnie istotny wpływ na stosunek do nauki, a tym samym na jej rezultaty.

Ostatni rozdział dotyczy systemu doboru kandydatów na studia w ASG WP i AON. Omówiono w nim obowiązujący w okresie prowadzenia badań system doboru kandydatów na studia w ASG WP oraz wymogi stawiane kandydatom do AON. Ponadto przedstawiono organizację egzaminów wstępnych do ASG WP i dotychczas prowadzonych egzaminów do AON.

Ostatnią część opracowania stanowi zakończenie, w którym zawarte zostały wnioski końcowe i propozycje wynikające z przeprowadzonych badań oraz kierunki dalszych badań w zakresie tej problematyki.

2. METODOLOGICZNE PODSTAWY BADAŃ

2.1. Krytyczna analiza literatury przedmiotu

Problematyka przygotowania i doboru kandydatów na studia jest przedmiotem wielu opracowań, ale są to przeważnie opracowania cywilne. Mają one głównie charakter sprawozdań z badań prowadzonych przez różne instytucje naukowe, bądź szkoły wyższe. Problematyką tą zajmował się m. in. Międzyuczelniany Zakład Badań Nad Szkolnictwem Wyższym, który po przekształceniu się w Instytut Polityki Naukowej, Postępu Technicznego i Szkolnictwa Wyższego również ją kontynuuje. W wyniku przeprowadzonych badań powstawały różnorodne opracowania, które pośrednio lub bezpośrednio dotyczyły rozważanej problematyki. Najbardziej charakterystycznymi pozycjami w tym względzie może być praca Tadeusza Krajewskiego pt. "Dobór kandydatów do szkół wyższych" wydana przez PWN w 1969 r. oraz praca pod redakcją naukową Franciszka Januszkiewicza i Józefa Zalewskiego pt. "Systemy rekrutacji na studia wyższe w wybranych krajach świata" /1981/. Pierwsza z nich zawiera analizę czynników społecznych i pedagogicznych kandydatów ubiegających się o studia w uczelniach cywilnych. W pracy tej główny akcent położony został na problem rekrutacji i doboru kandydatów. W analizie egzaminacyjnego doboru i związanego z nim kwalifikowania kandydatów na studia zwracano przede wszystkim uwagę na ich przebieg i trudności związane z postawioną przed egzaminem funkcją diagnostyczną i prognostyczną. Nicią przewodnią stosowanych w pracy analiz było przekonanie autora, że poznanie dotychczasowych sposobów

przeprowadzania rekrutacji i doboru kandydatów na studia oraz zbadanie stopnia, w jakim umożliwiają one realizację zadań postawionych przed szkołą wyższą - może pozwolić na bardziej racjonalne modyfikowanie sposobów tego doboru.

Najbardziej dla nas cennym fragmentem w tej pracy jest przedstawiony na końcu /przed załącznikami/ tymczasowy indeks kryteriów przydatności absolwentów szkół średnich do szkół wyższych. Skrótowo wygląda on następująco;

I. Przygotowanie erudycyjno-szkolne

1. Wiadomości

2. Umiejętności i zdolności intelektualne

A. Ogólne

B. Specjalne

II. Wiadomości specjalne

- • studiach na wybranym kierunku
- • pracy w zawodzie związanym ze studiami
- umiejętności technik pracy umysłowej i zajęć specjalnych /uczenia się, streszczanie, notowanie, referowanie, operowanie podstawową aparaturą i metodami pracy/

III. Czynniki napędowe

1. Świadomość i rodzaj celów życiowych /motywy wyboru kierunku studiów/
2. Zdolności specjalne /np. na architekturę - widzenie przestrzenne/
3. Zainteresowania
4. Stosunek do nauki: rytmiczność ocen przedmiotów kierunkowych i niekierunkowych na tle reszty ocen.

IV. Dojrzałość do studiów

- A. Umysłowa: samodzielność, aktywność badawcza, krytycyzm podejmowanie rozwiązywania problemów praktycznych i teoretycznych
- B. Społeczna: spokojne, pewne zachowanie się podczas egzaminu, orientacja w zagadnieniach społecznych, ogólnych i związanych z zawodem, stopień aktywności w szkole, kołach naukowych i zainteresowań, organizacjach społecznych i politycznych.

Natomiast praca pt. "Systemy rekrutacji na studia wyższe w wybranych krajach świata" powstała z myślą o potrzebie doskonalenia polskiego systemu rekrutacji na studia. W tym celu zaprezentowano w sposób wybiórczy systemy rekrutacyjne w 12 krajach, w tym w 5 krajach byłego obozu socjalistycznego /Związek Radziecki, Czechosłowacja, Węgry, Rumunia i była Niemiecka Republika Demokratyczna/ i 7 krajach zachodnich o dużych tradycjach edukacyjnych /USA, Francja, Wielka Brytania, Szwecja, Szwajcaria, Hiszpania i była RFN/.

Zauważalne coraz bardziej zjawisko dysharmonii między popytem na wykształcenie wyższe a pojemnością szkół wyższych powoduje zwiększone zainteresowanie systemami rekrutacyjnymi oraz wymusza niejako potrzebę ich reformowania. Omawiane w tej pracy systemy rekrutacyjne nie mają bezpośredniego odniesienia do szkolnictwa wojskowego, a ponadto zostały scharakteryzowane bardzo ogólnikowo i dlatego praca ta nie mogła być wykorzystana w naszych badaniach. Warto jednak podkreślić to, iż w szkolnictwie amerykańskim przywiązuje się dużą wagę do osobistych uzdolnień kandydatów na studia.

Dlatego też poddaje się ich kilkakrotnym badaniom testowym jeszcze w szkole średniej. Do prowadzenia takich badań upoważnione są specjalne niezależne instytucje, które ściśle uzgadniają treści testów ze szkołami średnimi i wyższymi i w ten sposób ich wartość selekcyjną jest duża. Czołowe uniwersytety prywatne wymagają od kandydatów m. in. przedstawienia wyników testu kwalifikacyjnego określającego przydatność kandydata do studiów. Wiele szkół wyższych w USA wymaga od kandydatów opinii ze szkoły średniej, zarówno od doradcy szkolnego /w amerykańskim systemie szkoły spełnia ón szczególną rolę/, jak i poszczególnych nauczycieli przedmiotowych.

Z pracy tej wynika dla nas generalny wniosek, że z uwagi na to iż w każdym kraju występuje inna procedura kwalifikowania kandydatów na studia, nie ma potrzeby dostosowywania na siłę własnych rozwiązań do innych systemów rekrutacyjnych, bo trudno byłoby nawet stwierdzić autorytatywnie, który z nich jest najlepszy. To samo dotyczy szkolenia wojskowego. Każdy kraj posiada własne doświadczenia, a także inne możliwości i uwarunkowania. Stąd też należy korzystać z bogatych doświadczeń innych krajów, opierając się na ich wzorach, ale nie koniecznie trzeba je kopiować.

Ponadto występuje szereg innych opracowań, w których porusza się /bezpośrednio lub pośrednio/ problemy kandydatów na studia, a zwłaszcza ich przygotowania i motywacji do podjęcia nauki w szkole wyższej. Przykładem takiego opracowania może być "Ocena poziomu przygotowania młodzieży do szkół wyższych w roku szkolnym 1973/74" wydana przez Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki.

Podobne opracowania ukazują się od 1957 roku dla kandydatów na każdy rok akademicki. Obejmują one zasadnicze założenia systemu doboru kandydatów na studia w danym roku akademickim, wyniki ilościowe egzaminów wstępnych, przekrój społeczny kandydatów i ocenę poziomu ich przygotowania do egzaminów oraz wnioski i propozycje w sprawie dalszego doskonalenia systemu doboru kandydatów na studia. W drugiej części opracowania zamieszczone zostały tematy egzaminów wstępnych /pisemnych i ustnych/ oraz oceny z poszczególnych przedmiotów uzyskane przez kandydatów w czasie egzaminów wraz z uwagami o egzaminie wstępnym i poziomie przygotowania kandydatów.

Spotkać można również opracowania na temat przygotowania kandydatów do konkretnej uczelni np. "Przygotowanie uczniów liceów ogólnokształcących do studiów historycznych /na przykładzie Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu/" autorstwa Adama Suchońskiego z 1971 roku. W pracy tej autor podjął próbę dokonania analizy procesu nauczania i uczenia się uczniów-kandydatów na lekcjach historii w szkole średniej, czy i w jakim stopniu braki dostrzeżone w organizacji procesu dydaktycznego miały wpływ na powodzenie tychże kandydatów w czasie egzaminu wstępnego na studia oraz w okresie studiów na pierwszym roku nauki. Autor omawianego opracowania twierdzi, że nie wszystkie uczelnie prowadzą systematyczne badania nad rekrutacją kandydatów na studia i dlatego też w bibliografii prac z tej tematyki niewiele można znaleźć pozycji opracowanych na podstawie badań systematycznych.

Wśród literatury z zakresu badanej problematyki najwięcej

jest opracowań dotyczących motywacji podejmowania studiów wyższych oraz wyników egzaminów wstępnych /w tym ich selekcyjnej roli/. Są to najczęściej artykuły w czasopismach pedagogicznych lub inne opracowania. Wśród autorów tych opracowań znajduje się wiele nazwisk znanych w środowisku pedagogów, jak np. Z. Kie-
tlińska, J. Kulpa, J. Legowicz, M. Susułowska, M. Trawińska-
Kwaśniewska, E. Malewska, R. Borowik i.t.d. Również z pracy
J. Szczepańskiego pt. "Socjologiczne zagadnienia wyższego wykształ-
cenia" /Warszawa 1963r./. Zagadnienia rekrutacji na studia
i selekcji kandydatów zajmują sporo miejsca, ale naświetlone
zostały one głównie od strony socjologicznej.

Wśród opracowań wojskowych nie ma zwartej pozycji poświęco-
nej problematyce rekrutacji i doboru kandydatów na studia wojsko-
we. Nie oznacza to jednocześnie, że problem ten nie był intere-
sujący dla decydentów i naukowców wojskowych, wręcz przeciwnie ,
jest on przedmiotem ich wielkiej troski oraz analiz i badań
prowadzonych przez poszczególne uczelnie. Coroczne analizy
z przebiegu egzaminów w WSO znajdują się w poszczególnych
uczelniach oraz w Zarządzie Szkolnictwa Wojskowego GZSB, a w
a w przypadku naszej uczelni - w archiwum Biblioteki Naukowej.
Analizy takie oraz sprawozdania wykonywane są po każdym egza-
minach. Natomiast szersze badania nad systemem rekrutacji i do-
boru kandydatów na studia w uczelniach wojskowych nie były pro-
wadzone. Jednak część danych mieszczących się w zakresie tej
problematyki można znaleźć w innych opracowaniach, głównie
w dysertacjach doktorskich. Przykładem mogą być następujące
rozprawy: A. Ciechanowski "Przyczyny zwalniania podchorążych

jest opracowań dotyczących motywacji podejmowania studiów wyższych oraz wyników egzaminów wstępnych /w tym ich selekcyjnej roli/. Są to najczęściej artykuły w czasopismach pedagogicznych lub inne opracowania. Wśród autorów tych opracowań znajduje się wiele nazwisk znanych w środowisku pedagogów, jak np. Z. Kieślińska, J. Kulpa, J. Legowicz, M. Susułowska, M. Trawińska-Kwaśniewska, E. Malewska, R. Borowik i.t.d. Również z pracy J. Szczepańskiego pt. "Socjologiczne zagadnienia wyższego wykształcenia" /Warszawa 1963r./. Zagadnienia rekrutacji na studia i selekcji kandydatów zajmują sporo miejsca, ale naświetlone zostały one głównie od strony socjologicznej.

Wśród opracowań wojskowych nie ma zwartej pozycji poświęconej problematyce rekrutacji i doboru kandydatów na studia wojskowe. Nie oznacza to jednocześnie, że problem ten nie był interesujący dla decydentów i naukowców wojskowych, wręcz przeciwnie, jest on przedmiotem ich wielkiej troski oraz analiz i badań prowadzonych przez poszczególne uczelnie. Coroczne analizy z przebiegu egzaminów w WSO znajdują się w poszczególnych uczelniach oraz w Zarządzie Szkolnictwa Wojskowego GZSB, a w przypadku naszej uczelni - w archiwum Biblioteki Naukowej. Analizy takie oraz sprawozdania wykonywane są po każdym egzaminach. Natomiast szersze badania nad systemem rekrutacji i doboru kandydatów na studia w uczelniach wojskowych nie były prowadzone. Jednak część danych mieszczących się w zakresie tej problematyki można znaleźć w innych opracowaniach, głównie w dysertacjach doktorskich. Przykładem mogą być następujące rozprawy: A. Ciechanowski "Przyczyny zwalniania podchorążych

z wyższych szkół oficerskich wynikające z modelu rekrutacji i systemu dydaktyczno-wychowawczego" /Warszawa 1979 /,

I. Pastusiak "Motywacja wyboru zawodu a stosunek do studiów w Wyższej Oficerskiej Szkole Samochodowej" /Warszawa 1976/,

K. Żegnałek "Czynniki warunkujące efektywność samodzielnego uczenia się podchorążych w wyższych szkołach oficerskich" /Warszawa 1978/ i inne.

Analiza literatury oraz sprawozdań z badań nad systemem rekrutacyjnym na studia miała dla nas znaczenie poznawcze i metodologiczne. Dostarczyła nam wiele informacji o tym, jak dokonuje się doboru kandydatów na studia oraz o samych kandydatach. Pozwoliło nam to uzyskać odpowiednią orientację w badanej problematyce. Jednocześnie analiza ta umożliwiła nam ustalenie zakresu problematyki badawczej oraz pomogła w doborze metod i technik badawczych.

Na podstawie literatury oraz własnych dociekań i doświadczeń uznaliśmy, że w ramach rozpatrywanego problemu należałoby skoncentrować się na trzech grupach zagadnień, a mianowicie:

1. charakterystyczne dane osobowe kandydatów
2. poziom przygotowania kandydatów
3. przebieg rekrutacji i egzaminów wstępnych

Objęcie przedmiotem rozważań tych zagadnień jest wyrazem systemowego podejścia, gdyż uwzględnia wszystkie najważniejsze elementy składające się na system rekrutacji i doboru kandydatów na studia w uczelniach wojskowych.

2.2. Cel badań

Z analizy literatury przedmiotu oraz dorobku badawczego w niniejszym temacie wynika, że stan wiedzy i badań naukowych o systemie rekrutacji i kandydatach na studia wojskowe jest skromny. Nie ma opracowań o charakterze monografii, ujmujących całościowo ten problem. Literatura cywilna na ten temat jest znacznie bogatsza. Nie oznacza to jednocześnie, że w szkolnictwie wojskowym przywiązuje się mniejszą wagę do rekrutacji kandydatów na studia w uczelniach wojskowych. Pod tym względem jest chyba raczej odwrotnie, ale problem ten nie był w szkolnictwie wojskowym całościowo poddawany głębszej analizie naukowej, zwłaszcza w ASG WP. Nie mniej jednak uczelnia dysponuje materiałami zawierającymi podstawowe dane o kandydatach na studia i egzaminach wstępnych w poszczególnych latach. Jednak bez szczegółowej analizy tych materiałów trudno jest mieć dokładny obraz kandydatów na studia, a tym bardziej trudno powiedzieć, czy obraz ten zmienia się w poszczególnych latach i na ile oraz jaki jest kierunek tych zmian. Z przeprowadzonego wywodu wynika nie tylko potrzeba prowadzenia badań nad tym problemem, ale również i cel badań.

Zasadniczym celem podjętych badań było dokonanie oceny systemu przygotowania i doboru kandydatów na studia w Akademii Sztabu Generalnego WP i Akademii Obrony Narodowej oraz określenie możliwości jego doskonalenia.

Naukowe rozpoznanie powyższej problematyki stwarza podstawę do wystawiania obiektywnych i kompetentnych ocen poziomu przygotowania kandydatów na studia w ASG WP /i w ograniczonym zakresie w AON/ oraz egzaminów wstępnych.

Zrealizowanie postawionego celu umożliwi wyciągnięcie wniosków zmierzających do pozyskiwania kandydatów na studia spośród najlepszych oficerów w jednostkach wojskowych oraz wypracowania bardziej optymalnego sposobu organizowania i prowadzenia egzaminów wstępnych.

Pośrednim celem badań było zwiększenie zainteresowania przełożonych tą problematyką, dostarczanie im rzeczowej argumentacji do podejmowania różnorodnych działań w celu pozyskiwania na studia w uczelni oficerów o najwyższych kwalifikacjach. Chodziło również o zorientowanie się, czy wraz z utworzeniem Akademii Obrony Narodowej zmieniała się jakość kandydatów ubiegających się o możliwość studiowania w tej uczelni.

Opracowanie to powinno dostarczyć bardzo wiele cennego materiału dla wszystkich tych, którzy będą podejmować prace naukowe /w tym prace kwalifikacyjne i dyplomowe, magisterskie, doktorskie i habilitacyjne/ w dziedzinie efektywności kształcenia. Może stanowić również punkt odniesienia dla innych badań lub nawet inspirację do dalszego kontynuowania badań w tym zakresie.

Kierownictwo uczelni powinno mieć możliwość szybkiego uzyskiwania pełnych i wiarygodnych informacji o swoich studentach, o ich przygotowaniu ogólnym i wojskowym, o motywach podejmowania studiów w uczelni itp. Niniejsze opracowanie daje taką próbkę, a ponadto prezentuje metodologię pozyskiwania takich danych.

2.3. Problemy badawcze i hipotezy robocze

Podjęty temat badawczy obejmuje szeroki zakres zagadnień. Jednak z uwagi na ograniczone możliwości zespołu badawczego /głównie z powodu jego skromnego składu/ przedmiotem analizy były tylko niektóre zagadnienia, naszym zdaniem najistotniejsze, pozwalające uzyskać w miarę obiektywny i pełny obraz przygotowania kandydatów na studia w ASG WP, a następnie AON. O wyborze tych zagadnień zdecydowało doświadczenie zespołu badawczego, jego wielokrotne obserwacje słuchaczy /studentów/ w procesie dydaktyczno-wychowawczym, a także udział niektórych członków zespołu w egzaminach wstępnych. Wykorzystany został także w tym celu dotychczasowy dorobek naukowy.

Główny problem badawczy stanowi konsekwencję celu badań i sprowadza się do znalezienia odpowiedzi na następujące pytanie: Czy funkcjonujący system doboru kandydatów oraz egzaminów wstępnych do ASG WP /a obecnie do AON/ zapewnia dopływ na studia oficerów o dobrym przygotowaniu ogólnym oraz wojskowym?

W wyniku prowadzonych badań chodziło o zebranie informacji umożliwiających odpowiedź na powyższe pytanie, ale wcześniej w tym celu należałoby odpowiedzieć na szereg pytań szczegółowych, które są zarazem szczegółowymi problemami badawczymi. Są to następujące pytania:

- 1/ Jaki jest przekrój społeczny kandydatów na studia w akademii dowódczo-sztabowej ?
- 2/ Jakie szkoły średnie kończyli kandydaci ?
- 3/ Gdzie kandydat pełnił ostatnio służbę wojskową ?
- 4/ Jakimi ocenami ze świadectw maturalnych charakteryzowali się kandydaci na studia w akademii ?

- 5/ Absolwenci których WSO kandydują na studia w akademii ?
- 6/ Jakimi ocenami z przedmiotów ogólnokształcących i wojskowych legitymują się kandydaci ?
- 7/ Jakimi ocenami z opinii służbowych charakteryzują się kandydaci ?
- 8/ Z jakich stanowisk służbowych rekrutują się kandydaci do akademii ?
- 9/ Jakimi motywami kierowali się kandydaci podejmując decyzję ubiegania się o studia w akademii ?
- 10/ Jak funkcjonuje system doboru kandydatów na studia ?
- 11/ Jakie wymogi stawiane są kandydatom przez uczelnię ?
- 12/ Jaka jest rola egzaminów wstępnych do akademii i czy spełniają one tę rolę ?

Pytań tych jest wiele, ale i tak nie wyczerpują one całości problematyki. Bez odpowiedzi na nie nie można dobrze rozwiązać tematu badawczego.

Odpowiednie pogrupowanie problemów szczegółowych zadecydowało o układzie i treściach poszczególnych rozdziałów opracowania, zawierających wyniki badań empirycznych.

Na podstawie przestudiowanej literatury, analizy dotychczasowych badań oraz własnych obserwacji i przemyśleń nasuwa się następująca hipoteza robocza: dotychczasowy system rekrutacji i doboru kandydatów do ASG WP /i ostatnio do AON/ posiada znaczne braki. Zakłada się więc, że jego udoskonalenie / w tym także ścisłe przestrzeganie wymogów zawartych w obowiązującym systemie/ wpłynie korzystnie na lepsze przygotowanie ogólne i wojskowe kandydatów.

Brak konsekwencji w przestrzeganiu wytycznych wyższych przełożonych w czasie kwalifikowania oficerów w jednostkach i instytucjach wojskowych oraz niska wymagalność i liberalizm w czasie egzaminów wstępnych powodował, iż na studia w akademii dostawało się wielu oficerów o przeciętnym poziomie intelektualnym i słabych predyspozycjach do pełnienia funkcji dowódczo-sztabowych.

Z hipotezy głównej wynikają hipotezy cząstkowe /szczegółowe/, które powinny stanowić odpowiedzi na wyżej sformułowane pytania /problemy szczegółowe/. Jednak z uwagi na stosunkowo dużą liczbę problemów szczegółowych, świadomie postanowiono ograniczyć liczbę hipotez szczegółowych. Było to możliwe dzięki ich kumulacji w przybliżone grupy tematyczne i w ten sposób postawiono następujące hipotezy szczegółowe:

- 1/ kandydaci na studia w ASG WP i w AON rekrutują się głównie z rodzin robotniczych i chłopskich o tradycjach wojskowych;
- 2/ kandydatami na studia w akademii są głównie absolwenci liceów ogólnokształcących, którzy ukończyli później WSO o profilu dowódczo-sztabowym;
- 3/ ubiegający się o studia w akademii oficerowie charakteryzują się na ogół niskim poziomem przygotowania ogólnego i wojskowego, co znajduje odzwierciedlenie w ocenach ze świadectw maturalnych, wynikach studiów w WSO z przedmiotów ogólnokształcących i wojskowych, a przede wszystkim w wynikach osiągniętych w czasie egzaminów wstępnych;
- 4/ wśród motywów podejmowania studiów w akademii dominują

głównie motywy o charakterze pragmatycznym, a w mniejszym stopniu o charakterze poznawczym czy ambicjonalnym;

- 5/ w czasie rekrutacji kandydatów na studia w akademii nie są ściśle przestrzegane wszystkie wymogi zawarte w "Informatorze na studia ..." oraz w innych dokumentach normatywnych, w wyniku czego studia podejmują oficerowie z małym doświadczeniem w pracy na stanowiskach dowódczych i sztabowych;
- 6/ niskie wymagania w czasie egzaminów wstępnych /wynikające w dużej części z małej liczby kandydatów/ są przyczyną, iż słuchaczami /studentami/ akademii zostają oficerowie o słabym przygotowaniu ogólnym i wojskowym.

2.4. Metody i techniki badań

Badanie przygotowania kandydatów na studia w ASG WP i obecnie w AON stwarza sporo problemów, które wynikają przede wszystkim z tego, że stosowane do tego celu metody i techniki badawcze są czasochłonne i wymagają od ^{prowadzących} badania dużej skrupulatności. Dlatego też chcąc uzyskać jak najbardziej obiektywne wyniki, trzeba poświęcić temu badaniu dużo czasu, co w przypadku małego zespołu badawczego stanowi duże jego obciążenie.

Decydując się na wybór metod i technik badawczych chodziło o zastosowanie takich metod, które umożliwiłyby zebranie jak najpełniejszych materiałów o przygotowaniu kandydatów na studia oraz o całym systemie rekrutacji i naboru, wszechstronnie naświetlających tę problematykę i upoważniających do wyciągania bardziej ogólnych wniosków.

Prowadzone przez nas badania można zakwalifikować do kategorii badań typu diagnostyczno-weryfikacyjnego. W oparciu o analizę literatury przedmiotu oraz własne doświadczenia i obserwacje ustalono jakie czynniki są najbardziej istotne dla określenia jakości kandydatów na studia oraz co jest najbardziej charakterystyczne dla systemu doboru kandydatów na studia. W przypadku określenia jakości kandydatów, której wyrazem jest głównie poziom przygotowania ogólnego i wojskowego kandydatów, ale także i charakterystyka socjologiczna, zastosowano następujące metody badawcze:

- 1/ analizę dokumentów
- 2/ metodę sondażu diagnostycznego
- 3/ metodę obserwacji

4/ metody teoretyczne /głównie analizy i syntezy/

5/ metody statystyczne

Do przeprowadzenia analizy dokumentów opracowano specjalny arkusz, zawierający dane, które należało zebrać spośród wielu z analizowanych dokumentów kadrowych. Spośród wielu dokumentów przedmiotem naszej analizy były m.in:

- świadectwa maturalne
- wyniki studiów w WSO
- opinie przełożonych
- ankiety personalne itp.

Natomiast sondaż diagnostyczny był prowadzony z kandydatami na studia głównie przy pomocy specjalnie w tym celu skonstruowanego kwestionariusza oraz wywiadów ustnych, który przeprowadzony został również z członkami komisji egzaminacyjnej oraz niektórymi nauczycielami akademickimi.

Dodatkowo prowadzono również obserwację kandydatów na studia w akademii, a także studentów /słuchaczy/ pierwszego roku studiów.

Zebrane materiały badawcze stały się następnie przedmiotem analizy i syntezy myślowej, w oparciu o którą zostały wyciągnięte odpowiednie wnioski. W tym celu wykorzystane zostały również metody statystyczne. Dzięki obróbce statystycznej materiału badawczego wnioski stają się bardziej wiarygodne.

W celu przeprowadzenia badań nad kwalifikowaniem kandydatów na studia oraz organizacją egzaminów wstępnych wykorzystany został także wyżej wymieniony zestaw metod i technik badawczych, z tym że przedmiotem badań były inne dokumenty.

Analizowano głównie dokumenty normatywne, określające wymagania stawiane kandydatom na studia oraz wytyczne Szefa Sztabu Generalnego WP o sposobie doboru kandydatów do egzaminów na studia w ASG WP i AON. Przedmiotem analizy były ponadto sprawozdania komisji egzaminacyjnych oraz listy egzaminacyjne. W celu uzupełnienia danych przeprowadzono dodatkowo wywiady z członkami komisji egzaminacyjnych oraz z niektórymi kandydatami.

Metoda sondażu diagnostycznego posiada szereg zalet, ale także i wad. Zdając sobie z tego sprawę staraliśmy się maksymalnie wyeliminować negatywne strony wykorzystania tej metody. W tym celu poczyniliśmy także przedsięwzięcia, jak: zapewniono pełną anonimowość badań, przed przystąpieniem do badań zapoznano respondentów z celami badań, badania zostały przeprowadzone przez członków zespołu badawczego, pytania w kwestionariuszu umożliwiły pełne wypowiedzenie się respondentów itp.

W wyniku wykorzystania metod statystycznych powstało wiele zestawień i tabel ze względu na ich dużą ilość, znalazły się głównie w załącznikach. Zawierają one bardzo wiele cennego materiału, który nie został z różnych względów w pełni wykorzystany w niniejszym opracowaniu. Mogą być one jednak wykorzystywane do różnych celów przez wszystkich, dla kogo są one interesujące.

2.5. Czas, teren i zakres badań

Badania przeprowadzono w marcu i kwietniu 1989 roku, a następnie powtórzono je w 1990 roku w okresie przeprowadzenia egzaminów wstępnych do Akademii Obrony Narodowej. Jednak niewielka liczba kandydatów do AON, wynikająca nie z braku kandydatów, lecz odpowiednich decyzji przełożonych, znacznie ograniczyła możliwość zebrania większej ilości materiałów badawczych, co pogłębione zostało faktem, że spośród ubiegających się o studia w AON, znaczną część stanowili kandydaci, którzy w poprzednim roku starali się dostać na studia w ASG WP, ale z uwagi na brak miejsc nie zostali zakwalifikowani.

Kandydaci na studia w ASG WP w 1989 roku zgrupowani byli w jednostce wojskowej na Młocinach w Warszawie i tam też przeprowadzone zostały badania sondażowe oraz przy pomocy metody obserwacji. Natomiast w 1990 roku egzaminy do AON odbyły się na terenie akademii, gdzie przeprowadzono również niezbędne badania.

Badania dokumentacji przeprowadzone zostały w oparciu o dokumentację zgromadzoną w akademickim Wydziale Kadr oraz Oddziale Szkolenia i Archiwum Biblioteki Naukowej.

Istotną sprawą jest to, że zarówno w 1989 roku, jak i w 1990 badaniami objęto wszystkich kandydatów na studia /oprócz kandydatów na Wydział Humanistyczny/, którzy przystąpili do egzaminów wstępnych. Tak więc bezdyskusyjną jest sprawa reprezentatywności próby badawczej, a tym samym większa wiarygodność wniosków wyciąganych na podstawie zgromadzonych wyników.

3. CHARAKTERYSTYKA SOCJOLOGICZNA KANDYDATÓW

Charakterystyki badanych kandydatów na słuchaczy akademii dokonano w oparciu o dane zawarte w odpowiedzi na ankiety i obejmują one:

- pochodzenie społeczne;
- rodzaj ukończonej uczelni wojskowej;
- miejsca pełnienia służby ;
- stan rodziny i tradycje wojskowe w rodzinie.

Tego typu dane - jak wykazały badania - uwidaczniają ich rolę w przebiegu kształcenia w uczelniach wyższych jak i jakość naboru kandydatów do akademii.

Od wielu lat istnieje niekorzystne dla wojska zjawisko przyjmowania do akademii absolwentów WSO reprezentujących mierną wiedzę zarówno z przedmiotów specjalistycznych, jak i humanistycznych. Badana zbiorowość dotyczyła oficerów przyjętych na studia do ASG WP w 1989r. - 179 i do AON w 1990r. - 25.

3.1. Ogólna charakterystyka kandydatów

Badaniami objęto głównie kandydatów ubiegających się o przyjęcie na studia w akademii w roku 1989 oraz 1990. Wszyscy badani byli absolwentami Wyższych Szkół Oficerskich /WSO/. Ogółem w roku 1989 badaniami objęto 179 kandydatów na studia w ASG WP, natomiast w roku 1990 po przemianowaniu tej uczelni w Akademię Obrony Narodowej /AON/ badaniami objęto 25 kandydatów pragnących studiować w AON. Z uwagi na zmiany organizacyjne w byłej ASG WP limit naboru do ABN był bardzo mały ale nie znaczy to, że tak mała liczba badanych nie odzwierciedla stanu przygotowania kandydatów w danym roku na studia do akademii.

Wyniki badanej populacji stanowiły w sumie cenny materiał porównawczy z badaniami z roku 1989. Tym bardziej, że doświadczenie i fachowość badanych oficerów stanowiły o uzyskaniu bardzo wartościowego materiału, który w końcowej fazie stanowił bardzo przydatny przyczynek analiz, syntez, analogii i porównań. Efektem tak prowadzonych badań jest uzyskany materiał, który stanowić może podstawę do dalszych, bardziej już skonkretyzowanych badań, co w efekcie powinno doprowadzić do oczekiwanych zmian w systemie naboru kandydatów do Akademii Obrony Narodowej.

Metody naboru słuchaczy do akademii wojskowej i szeroko rozumiana restrukturyzacja wywierają istotny wpływ na przebieg procesu kształcenia. Dlatego też niezmiernie ważnym jest zdanie sobie sprawy, że zarówno w wojsku, jak i w środowisku cywilnym, brakuje wystarczająco zweryfikowanych założeń teoretycznych pomiaru trafności stosowanych metod kwalifikowania.^{1/} Siła związku między efektami dydaktycznymi danej populacji kandydatów uzyskanymi podczas egzaminów wstępnych a powodzeniem w studiach jest najczęściej stosowanym wskaźnikiem prognostyczności metod doboru do studiów wyższych. W celu określenia dydaktycznego przygotowania kandydatów do studiowania w AON /i byłej ASG WP/ przeprowadzono szereg analiz ściśle związanych z naborem do akademii. Poprzedzając uzyskane wyniki badań za celowe uważaliśmy by w analizie doboru kandydatów do akademii nie zabrakło chociaż kilku odniesień do zjawisk poprzedzających rekrutację do uczelni wojskowych.

1. Zob. R. Jasiński, J. Osiński, Metody doboru kandydatów na studia wyższe, "Dydaktyka Szkoły Wyższej" 1977, nr.4. K. Ciekatowa, R. Jasiński, Próba optymalizacji metod doboru do studiów wyższych, "Dydaktyka Szkoły Wyższej" 1983, nr.1.

Na przykład w 1988 r. około 80 % młodzieży studiującej stacjonarnie rekrutuje się spośród absolwentów liceum ogólnokształcącego.

Szkoły te krytykowane są za hołdowanie transmisyjno-reproduktywnej doktrynie kształcenia, ale w przyszłości wraz z maturalnymi szkołami zawodowymi mają obejmować około 65 - 70 % młodzieży każdego rocznika. Spośród niej właśnie będą rekrutowali się kandydaci do wyższych uczelni wojskowych. Optymalną wielkością liczbową, stwarzającą możliwości zakwalifikowania najbardziej odpowiednich kandydatów do WSO i w przyszłości akademii byłaby liczba co najmniej 2,5 kandydata na jedno miejsce. Trzeba przy tym pamiętać, że kandydaci do zawodu wojskowego muszą mieć kategorię zdrowia A_1 , którą posiada około 20 % ogólnej populacji chłopców kończących w danym roku szkoły średnie. W tej sytuacji dobór kandydatów do uczelni wojskowych nabiera szczególnego znaczenia.

Z badań prowadzonych przez K. Migdała na terenie Wojskowej Akademii Medycznej wynika, że najwyżej prognozującym predyktorem powodzenia w studiach jest świadectwo dojrzałości.^{2/} Natomiast egzamin wstępny koreluje nisko ze świadectwem dojrzałości. W WSO średnia współczynnika korelacji wynosiła 0,290, a w WAM - 0,440. Zdaniem K. Migdała "egzamin sprawdza nieco inne wiadomości i umiejętności kandydata oraz dyspozycje niż egzamin maturalny. W żadnym bowiem wypadku egzamin nie jest powtórzeniem matury".^{3/}

2. K. Migdał, Metody selekcji kandydatów do wyższych szkół wojskowych, Warszawa 1974, PWN

3. Tamże, s.117

3.1.1. Pochodzenie społeczne.

Ważną informacją dla badań był ogólny skład socjalny przyjętych oficerów do akademii w 1989 r. i 1990 roku. Przekrój społeczny zakwalifikowanych do akademii prezentuje poniższa tabela.

Struktura pochodzenia społecznego słuchaczy przyjętych do akademii w latach 1989-90 /dane procentowe/

Rok	Uczelnia	Pochodzenie społeczne słuchaczy			
		robotnicze	chłopskie	inteligencjckie	z rodzin wojskowych
1989	ASG WP	47	3	33	17
1990	AON	44	6	26	24

Charakterystyczne jest podobieństwo procentowe składu socjalnego w kolejnych rocznikach. Największą grupę, około 50 % stanowią słuchacze pochodzenia inteligenckiego i rodzin wojskowych, podobny udział procentowy stanowią słuchacze pochodzenia robotniczego. Nielicznie reprezentowane jest środowisko chłopskie około 5 %.

Porównując te dane z wynikami badań przeprowadzonych na przełomie lat 1978-80 gdzie wskaźnik ten wynosił - wyniki prezentuje poniższa tabela:

Rok	Uczelnia	Pochodzenie społeczne słuchaczy			
		robotnicze	chłopskie	inteligencjckie	z rodzin wojskowych
1978	ASG WP	35	5	41	19
1979	ASG WP	34	7	39	20
1980	ASG WP	40	7	36	17

Można stwierdzić, iż od szeregu lat kandydaci pochodzenia inteligenckiego, z rodzin wojskowych /w sumie około 55 - 60 % / stanowią najliczniejszą grupę środowiskową reprezentowaną w uczelni. Niewiele ustępują im słuchacze pochodzenia robotniczego /około 40 % /.

Natomiast zdecydowaną mniejszość stanowią słuchacze pochodzenia chłopskiego /około 5-7 %/. Charakterystycznym jest dość wysoki procent słuchaczy pochodzących z rodzin wojskowych i tak wśród słuchaczy przyjętych w roku 1971 wynosił on 19 %, w roku 1976-19 %, 1981 - 17,5 %, 1986 - 21 %.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę fakt, że prawie co drugi Polak jest robotnikiem, ale co czwarty student synem robotnika, co trzeci chłopem, ale co ósmy student synem chłopca, co piąty Polak jest inteligentem, a co drugi student synem inteligenta - to świadczyć to może nie tylko o niekorzystnym dla tych grup społecznych przebiegu procesów selekcyjnych, ale i o niewykorzystaniu dużych możliwości przez istniejące komórki rekrutujące kandydatów do akademii funkcji diagnostycznej.

W odróżnieniu od wyższego szkolnictwa cywilnego, które korzysta z szerokiej bazy rekrutacyjnej i przyjmuje młodzież najzdolniejszą, uczelnie wojskowe w a tym Akademia Obrony Narodowej/ASG WP/ mają wyraźnie ograniczone możliwości naboru słuchaczy. Dlatego też bardzo istotnym jest zainteresowanie służbą wojskową oraz w znacznym stopniu dojrzałością psychiczną i fizyczną. Wpływ na nią w pewnym zakresie ma pochodzenie społeczne. Jak wykazują badania,^{4/} najmniejszą odpornością na specyfikę kształcenia w uczelniach wojskowych wykazują studenci pochodzenia inteligenckiego.

4.Por.R. Stępień, "Rozwój i doskonalenie kształcenia w wyższym szkolnictwie wojskowym, WAP wewn.888/90, Warszawa 1990 s.148

Rezygnując z kariery wojskowej motywują ją trudnościami adaptacyjnymi i słabym stanem zdrowia.

Znacznie rzadziej rezygnują ze studiów wojskowych słuchacze pochodzenia chłopskiego i synowie żołnierzy zawodowych. Kierują się oni z reguły pożądanymi przez wojsko motywami do zawodowej służby wojskowej, co z kolei sprawia, że łatwiej godzą się z różnymi uciążliwościami nauki i służby w WSO czy akademii.

3.1.2. Rodzaj ukończonej szkoły średniej.

O przyjęcie do wyższych szkół oficerskich mogą ubiegać się absolwenci wszystkich typów szkół średnich. Spośród badanej populacji kandydatów do akademii w latach 1989 - 90 najwięcej oficerów kończyło liceum ogólnokształcące - 31,38 % oraz technikum mechaniczne - 22,54 %. Pozostali to absolwenci liceów zawodowych - 20,13 %, różnych typów technikum - 23,50 % i szkół chorążych - 2,45 %. Oceny średnie z przedmiotów zdawanych na maturze w ogólnym ujęciu przedstawia poniższa tabela.

Typ szkoły średniej	kandydaci do akademii					
	w 1989 roku		w 1990 roku		razem	
	ilość %	ocena średnia	ilość %	ocena średnia	ilość %	ocena średnia
Liceum ogólnokształcące	32,69	3,66	24	3,74	31,38	3,68
Liceum zawodowe	17,26	3,81	40	4,23	20,13	3,90
Technikum mechaniczne	23,46	3,72	16	3,58	22,54	3,69
Inne typy technikum	24,00	3,85	20	3,69	23,50	3,86
Szkoła chorążych	2,79	3,93	-	-	2,45	3,93

Ogólna ocena ze szkół średnich kandydatów do AON /ASG WP/ lat 1989-90 była 3,85, w tym kandydaci w 1989r. prezentowali ocenę 3,85, a kandydaci w 1990 roku 3,86. Szczegółowy wykaz ukończonych szkół średnich i uzyskanych w nich ocen zawiera załącznik 1.

Z przedstawionych danych wynika, iż ponad 50 % kandydatów do akademii kończyło liceum i 46,04 % technikum. Uzyskane oceny średnie z matur są bardzo zbliżone: 3,79 absolwentów liceów i 3,77 absolwenci technikum. Jedynie absolwenci szkół chorążych prezentują wyższe oceny ze świadectw maturalnych - 3,93.

3.2. Przebieg służby wojskowej kandydatów.

Badani kandydaci są absolwentami wszystkich wyższych szkół oficerskich. Rodzaj ukończonej WSO przedstawia poniższa tabela.
/dane w procentach/.

Rodzaj WSO	kandydaci do akademii w roku		
	1989	1990	Razem
WSOWZmech.	28,48	16,0	26,95
WSOWPanc.	12,84		11,26
WSOWChem.	5,02		4,01
WSOWOP	7,26	16,0	8,33
WSOWRiA	6,17	4,0	5,88
WSOWL	7,26	24,0	9,41
WSOSKwat.	6,17		5,49
WSOWSam.	4,47		3,92
WSOIW	7,26		6,37
WSOWŁącz.	6,70	16,0	7,94
WSOWR	5,02	20,0	6,96
WAT	3,35	4,0	3,48

Rodzaj ukończonej WSO jest zgodny z kierunkiem studiów podejmowanych przez oficerów. Z powyższego zestawienia wynika, że ponad 1/3-38,21 % ogółu kandydatów lat 1989-90 kończyło WSO o profilu ogólnowojskowym /WSOWZmech, WSOWPanc./. Zdecydowana większość kandydatów do akademii /79,9 %/ kończyło WSO z oceną dobrą, 10,1 % z oceną bardzo dobrą i 10,0 % z oceną dostateczną.

Interesujące, ze względu na podjęty temat pracy, są losy kandydatów i ich kariery zawodowe od chwili promocji w WSO do

czasu zdawania egzaminu wstępnego do akademii. Prowadzący badania szczególną uwagę zwrócili na podwyższanie przez kandydatów kwalifikacji zawodowych i rodzaj pełnionych stanowisk służbowych. Spośród ogółu badanych kandydatów zdecydowana większość podwyższała swoje kwalifikacje na różnego rodzaju kursach oficerskich, w tym ponad połowa kandydatów kończyła Wyższe Kursy Doskonalenia Oficerów. Rodzaj ukończonego kursu i ilość kandydatów, którzy je kończyli przedstawia poniższa tabela.

Rodzaj ukończonego kursu	Kandydaci do akademii w r./dane w %		
	1989	1990	Razem
WKDO	57,52	52,0	56,84
KPO	5,58	28,0	8,33
KPS	10,61	4,0	9,80
Kurs języka rosyjskiego	-	4,0	0,49
Kurs pedagogizacji	1,68	-	1,47
Kurs teorii i organizacji zarządzania	0,56	-	0,40
Kurs BHP	2,79	-	2,45
Studium specjalistyczne	0,56	-	0,49

Z uzyskanych, w wyniku badań danych, wynika, że nie wszyscy oficerowie ubiegający się o studiowanie w akademii, po ukończeniu WSO, podwyższali swoje kwalifikacje w systemie kształcenia kursowego. Ogółem różnego rodzaju kurs ukończyło 80,36 % kandydatów.

Kandydaci do akademii pełnili obowiązki na różnych stanowiskach dowódczych i sztabowych na wyższych szczeblach dowodzenia. Wyszczególniono następujące stanowiska: dowódca plutonu, dowódca kompanii, dowódca batalionu i inne. Do innych stanowisk

zaliczano: pomocnik szefa sztabu pułku do spraw organizacyjno-mobilizacyjnych, szkoleniowych, szef sztabu batalionu, stanowiska w kwatermistrzostwie pułku, dywizji /brygady/ oraz stanowiska szefów /pomocników/ w rodzajach wojsk na szczeblu pułku /brygady/.

Ogółem obowiązki na wyżej wymienionych stanowiskach pełniła następująca ilość kandydatów:

- dowódca plutonu - 77,42 %
- dowódca kompanii - 59,29 %
- dowódca batalionu - 12,25 %
- inne - 67,13 %

Dane nie sumują się do 100 %, gdyż uwzględniono wszystkie stanowiska, jakie zajmowali kandydaci po ukończeniu WSO. Zdecydowana większość spośród nich, bo 97,06 % pełniła obowiązki dwóch i więcej stanowisk.

Do akademii badani oficerowie przybyli z następujących stanowisk:

- dowódca plutonu - 2,94 %
- dowódca kompanii - 27,97 %
- dowódca batalionu - 8,82 %
- inne - 60,27 %

Natomiast w poszczególnych latach kandydaci do akademii przybywali z następujących stanowisk /dane w %/

Ostatnio zajmowane stanowisko przed przyjsciem do akademii	Rok	
	1989	1990
dowódca plutonu	2,79	4
dowódca kompanii	25,76	44
dowódca batalionu	4,40	12
inne	63,05	40

Z powyższych danych wynika, że w roku 1990 przyjęto większy odsetek oficerów ze stanowisk dowódcy kompanii, dowódcy batalionu - w porównaniu do 1989 r. Jednakże należy uwzględnić, że w wyniku reorganizacji akademii w dużym stopniu zmniejszono ilość słuchaczy i zmodyfikowano system kształcenia słuchaczy.

Zdecydowana większość kandydatów legitymuje się dobrą opinią wystawioną przez przełożonych z jednostek wojskowych. Badanym kandydatom wystawiono następujące oceny w opinach służbowych /dane w %/.

- bardzo dobra - 10,78
- dobra - 83,36
- dostateczna - 5,86

Do funduszu przyspieszonego rozwoju zaliczanych było 7,34 % kandydatów. Oficerowie ci przed przyjściem do akademii pełnili obowiązki:

- dowódcy kompanii - 2,94 %
- dowódcy batalionu - 1,47 %
- inne - 2,94 %

Badani słuchacze egzaminy wstępne do ASG WP i AON zdawali w 1989 r. i częściowo w 1990 r. gdyż część kandydatów, którzy zdali egzaminy w 1989 r. została zakwalifikowana do akademii na rok 1990. Uzyskane oceny z egzaminów i sprawdzianów zawiera poniższa tabela.^{5/}

5. Oceny średnie obliczano na podstawie ocen z egzaminów wstępnych wpisanych do książki - "Wyniki egzaminów wstępnych i naboru kandydatów na studia dyplomowe w ASG WP" s.43-51. Przy obliczaniu uwzględniono tylko oceny kandydatów, którzy zdali egzamin i zostali zakwalifikowani do akademii.

Egzamin /sprawdzian	Nazwa przedmiotu	Wydz. WLąd.	Wydz. WLiOP	Razem
E	Wiedza społeczno- polityczna	3,77	3,84	3,80
E	Taktyka	3,59	3,59	3,59
S	Historia wojsko- wości	3,71	3,49	3,65
S	Topografia wojsko- wa	3,47	3,91	3,58
S	Język rosyjski	3,13	3,19	3,15
S	Wychowanie fizycz- ne	3,57	3,72	3,61
Ocena średnia za wydział		3,56	3,62	3,57

E - egzamin

S - sprawdzian

Ogólnie oficerowie zakwalifikowani do studiowania w akademii uzyskali na egzaminie wstępnym ocenę dobrą. Zwraca jednak uwagę wyższa ocena średnia z wiedzy społeczno-politycznej i zdecydowanie niższa, niż z innych przedmiotów, ocena z języka rosyjskiego. Oceny średnie uzyskane przez poszczególne grupy przedstawia załącznik nr 2.

Generalnie w trakcie egzaminów kandydaci prezentowali w poszczególnych dziedzinach lepiej i słabiej opanowane zagadnienia.^{6/} W zakresie wiedzy taktycznej kandydaci reprezentowali biegłą znajomość regulaminu walki oraz danych taktyczno-technicznych sprzętu będącego na wyposażeniu wojsk własnych i przeciwnika.

6. Opracowano na podstawie meldunku z egzaminów wstępnych do ASG WP przeprowadzonego w dniach 2-24.03.89r.

Do słabiej opanowanych zagadnień zaliczano: rozkazodawstwo i opracowanie podstawowych dokumentów bojowych. W przedmiocie wiedza społeczno-polityczna kandydaci wykazali się dobrą znajomością faktów społecznych i politycznych. Trudności natomiast sprawia im ocena sytuacji międzynarodowej, spowodowana głównie niskim poziomem czytelnictwa fachowej literatury. W zakresie przedmiotu, historia wojskowości, kandydaci wykazali dobrą znajomość historii Wojska Polskiego i przebiegu II wojny światowej, oraz znajomość faktów historycznych. Słabszy poziom prezentowali, w zakresie uzasadnienia przyczyn i następstw poszczególnych wydarzeń historycznych. Dobrą znajomość topografii wojskowej wykazali kandydaci na WWLiOP oraz na WWLąd. grupy ogólnowojskowe. Słabiej grupy specjalistyczne zwłaszcza kandydaci do grupy wojsk chemicznych i wojsk inżynieryjnych. Szczególną trudność sprawiło im orientowanie się w terenie. Najniższy poziom kandydaci reprezentowali w przedmiocie język rosyjski. Szczególnie słabo opanowane mieli: zasady gramatyki, ortografii i zasób słownictwa. Nieco lepiej czytanie tekstu i tłumaczenie z języka rosyjskiego na polski.

Badani kandydaci przed przyjściem do akademii pełnili służbę w następujących garnizonach:

- a/ miasto wojewódzkie lub inne duże miasto - 47,62 %;
- b/ małe miasto - 36,4 %;
- c/ tzw "oddalony garnizon" - 16,38 %.

Przedstawiony, bardzo skrótowo, przebieg służby wojskowej kandydatów przybliży, w znacznym stopniu, ich sylwetki, a przedstawione dane obrazują badaną populację. Mają one bezpośredni lub pośredni wpływ na efektywność kształcenia w akademii przyjętych kandydatów.

4. MOTYWACJA DO STUDIÓW W ASG I AON

4.1. Pojęcie motywacji i jej ogólna charakterystyka

Motywy oraz motywacja to terminy występujące na gruncie wielu nauk. Posługują się nimi prakseologowie, informatycy, psychologowie oraz przedstawiciele innych nauk i przypisują im różne znaczenie. Najczęściej jednak występują one na gruncie psychologii, gdzie doczekały się także najlepszego opracowania teoretycznego. Zagadnienia motywacji podejmowane są często w literaturze przez pedagogów i psychologów zajmujących się problematyką uczenia się. Wiele kłopotów, autorem różnorodnych opracowań z tej dziedziny, sprawia samo rozumienie tych pojęć. Dość szeroko omawia różne definicje motywu oraz motywacji T. Lewowicki ^{1/}. Teoretycznie zagadnienia z tej dziedziny podejmują w literaturze polskiej głównie tacy autorzy, jak L. Bandura, A. Lewicki, L. Niebrzydowski, K. Obuchowski, N. Okoń, J. Pieter, Z. Pietrasiński, Z. Putkiewicz, J. Reykowski, J. Rudniański, T. Tomaszewski, J. Zborowski itd. Natomiast z autorów zagranicznych problematyką motywacji /a także motywacji uczenia się/ zajmowali się m.in. M. H. Appley, J. W. Atkinson, J. S. Bruner, N. Cameron, Ch. N. Cofer, J. P. Guilford, R. Hilgard, N. G. Morozowa, E. J. Murray, H. C. Lindgren, J. Linhart, S. L. Rubinsztajn, W. I. Sieliwanow, B. M. Tiepłow i inni.

Najczęściej w literaturze spotyka się trzy odmienne rozumienia pojęcia motyw. Są to:

1/ pojmowanie motywu, jako przyczyn wszelkiego działania

/E. R. Hilgard, J. Pieter/;

1/ Por. Lewowicki T., Indywidualizacja kształcenia. Dydaktyka różnicowa, PWN, Warszawa 1977, s. 120-125 oraz Psychologiczne różnice indywidualne a osiągnięcia uczniów, WSiP, Warszawa 1975 s. 47-48.

2/ definiowanie motywu jako potrzeby /T. Tomaszewski/

W. I. Sieliwanow/;

3/ rozumienie motywu jako świadomego i celowego dążenia do działania /A. Lewicki, K. Obuchowski, B. M. Tiepłow/^{2/}

Dla celów naszej pracy najbardziej stosowne wydaje się być używanie tego terminu w pierwszym rozumieniu^{3/}, a zatem przez motyw będziemy rozumieli czynnik /siłę/ pobudzający człowieka do działania, którego celem jest zaspokojenie określonych potrzeb. Natomiast motywację będziemy określać jako ogół motywów^{4/} /czyli czynników/ występujących aktualnie u danej jednostki i skłaniających ją do podejmowania pewnych czynności. W przypadku uczenia się /studiowania/ będą to czynniki wewnętrzne wyzwalające aktywność własną studenta ukierunkowaną na osiągnięcie założonych celów. Celami tymi powinny być: ukończenie studiów i zdobycie zawodu, uzyskanie odpowiedniego poziomu wiedzy i umiejętności wymaganych w danej uczelni i na danym kierunku studiów, osiągnięcie odpowiedniego prestiżu i pozycji społecznej, podniesienie dotychczasowego poziomu rozwoju intelektualnego itp.

Dla badania poziomu motywacji^{5/} istotne jest, aby wiedzieć od czego zależy wystąpienie motywacji, zwłaszcza tzw. motywacji pozytywnej, szczególnie cennej dla efektywności kształcenia.

Zakłada się, że powstanie motywacji zależy od zaistnienia dwóch warunków:

2/ Por. Parafiniuk-Soińska "Struktura i efekty samodzielnego studiowania" PWN, Warszawa-Poznań 1976 s.165

3/ Por. Denek K., Gnitecki J. "Wyznaczniki i uwarunkowanie efektywności kształcenia w szkole wyższej" PWN, Warszawa-Lódź 1983 s.15; Susułowska M., Nęcki B., "Psychologiczna..." s.141 i inni.

4/ Por. Okoń W., "Elementy dydaktyki szkoły wyższej" PWN, Warszawa, 1971, s.100

5/ Na poziom motywacji składają się: rodzaj motywów, ich ilość, natężenie /siła/ oraz trwałość.

- 1/ wynik działania musi być przez podmiot dostrzegany jako użyteczny;
- 2/ podmiot musi być przekonany, że wynik ten jest możliwy do osiągnięcia w danych warunkach z prawdopodobieństwem wyższym od zera.

Zależność tą wyrazić można za pomocą następującego wzoru^{6/}

$$M_i = f/U_i, P_{si} /$$

gdzie: M_i - motywacja

f - funkcja

U_i - użyteczność wyniku

P_{si} - subiektywne prawdopodobieństwo osiągnięcia wyniku.

Z powyższego wzoru wynika, że motywacja do osiągnięcia określonego wyniku /celu działania/ jest funkcją jego użyteczności oraz subiektywnego prawdopodobieństwa osiągnięcia tego wyniku /celu/.

Z dotychczasowych badań nad motywacją w szkołach wyższych wynika, że powinny być one prowadzone w dwóch kierunkach^{7/} to znaczy, jako:

- 1/ motywy podejmowania studiów w uczelni wojskowej, w tym wyboru uczelni i kierunku studiów;
- 2/ motywy uczenia się studentów /podchorążych/ w trakcie studiów.

Motywy wyboru uczelni i kierunku studiów wywierają wpływ na postawy studentów do nauki od chwili jej rozpoczęcia, a następnie rzutują na uzyskane wyniki^{8/}.

^{6/}Por. Reykowski J., Teoria motywacji a zarządzanie, PWE, Warszawa 1975, s.23-24

^{7/}Badaniami motywacji wyboru kierunku studiów oraz uczenia się w szkole wyższej zajmowali się m.in. Z. Jopowicz, Z. Ludkiewicz, S. Kaczor, Z. Malewska, Z. Nęcki, I. Parafiniuk-Sołńska, S. Kaczmarek, M. Susułowska, J. Starościak, F. Urbańczyk i inni. Podobne badania w wyższym szkolnictwie wojskowym podejmowali m.in. S. Liszewski, T. Pastusiak, J. Wonicki, K. Żegnałek i inni.

Stąd też poznaniem ich winny być zainteresowane uczelnie wojskowe, a także instytucje centralne MON, którym uczelnie te są podporządkowane.

W badaniach motywacji do rozpoczęcia studiów w akademii dowódczo-sztabowej wskazanym byłoby brać pod uwagę dwa kryteria:

- 1/ związek motywów z celami kształcenia w uczelni wojskowej;
- 2/ stopień natężenia motywacji / siła motywacji/.

Pierwsze kryterium stwarza możliwość dokonywania różnorodnych klasyfikacji motywów oraz ich wartościowania. Najprostszą klasyfikacją może być ich podział na motywy pozytywne i negatywne. Przykładem motywów pozytywnych mogą być następujące: chęć podwyższenia kwalifikacji, możliwości szybszego awansu zawodowego, zamiłowanie do służby wojskowej lub rodzaju broni, chęć kontynuowania tradycji rodzinnych, zamiłowanie do dowodzenia itp. Natomiast do motywów negatywnych można zaliczyć: możliwość zmiany garnizonu, perspektywa poprawy warunków materialnych, namowa przełożonych itp.

Można także dzielić wszelkie motywy podejmowania studiów na wewnętrzne i zewnętrzne lub pośrednie i bezpośrednie, subiektywne i obiektywne. Motywy wewnętrzne to takie, które wpływają z wewnętrznych pobudek podejmującego studia /np. chęć podwyższania kwalifikacji/, a źródłem motywów zewnętrznych, jak sama nazwa wskazuje, jest inspiracja zewnętrzna /np. namowa przełożonych, rodziny itp./. Motywacja pośrednia występuje wtedy, gdy ukończenie studiów jest tylko środkiem do osiągnięcia jakichś celów osobistych /np. przekonanie o szybszym otrzymaniu mieszkania/.

8/ Badania M. Susułowskiej i Z. Nęckiego w uczelniach krakowskich wykazały następujące występowanie wysokiej korelacji /wartość współczynnika korelacji $+ 0,612$ / między motywacją a średnią ocen egzaminacyjnych. Por. Susułowska M., Nęcki Z. op. cit., s. 182

O motywach bezpośrednich natomiast mówi się wtedy, gdy motywy podjęcia studiów pozostają w dużej zbieżności z celami dydaktyczno-wychowawczymi uczelni /np. chęć zostania dowódcą wyższych szczebli dowodzenia, zainteresowanie wiedzą, której zdobycie umożliwia dana uczelnia itp./. Bardzo podobny jest również podział motywów na subiektywne i obiektywne. Motywy subiektywne zależą bezpośrednio od woli podejmującego studia, a obiektywne są wynikiem określonej sytuacji.

Można dokonywać jeszcze innych podziałów motywów wyboru studiów, wyodrębniając np. motywy intelektualne, praktyczno-życiowe, społeczne itp. Wymienione klasyfikacje zazębiają się ze sobą i dlatego nie jest wskazanym wykorzystywanie wszystkich ich na raz, lecz tylko jednej z nich lub opracowanie w oparciu o powyższe przykłady jeszcze innej klasyfikacji, gdyż przedstawione przykłady nie wyczerpują możliwości w tym względzie.

Łatwo zauważyć, że nie wszystkie motywy wyboru uczelni i kierunku studiów mają jednakowy związek z celami kształcenia w tych uczelniach. Na przykład motywy o charakterze wewnętrznym, bezpośrednim, czy subiektywne wiążą się ściśle z realizowanymi w uczelniach wojskowych celami kształcenia. Natomiast motywy określane jako zewnętrzne, pośrednie czy obiektywne pozostają na ogół w dosyć luźnym związku z powyższymi celami.

Wszystkie wymienione wcześniej grupy motywów podlegają wartościowaniu ze względu na związek z celami kształcenia. Większą wartość będą miały oczywiście te motywy, które pozostają z nimi w określonym związku. Przy podziale dychotomicznym motywów wartościowanie poszczególnych grup jest bardzo proste, gdyż odbywa się według skali dwustopniowej: ma związek z celami kształcenia lub nie ma związku, związek ten jest istotny lub nieistotny,

motywy te korzystne ze względu na cele kształcenia lub niekorzystne itp. Natomiast w przypadku występowania więcej niż dwóch grup motywów, a także w odniesieniu do pojedynczych motywów można skalę wartości wyrażającą wyżej opisany związek rozszerzyć. Trudno jest jednak określić jednoznacznie ile stopni powinna posiadać taka skala, ale wydaje się, że najbardziej optymalnymi byłyby skale nie przekraczające dziesięciu stopni.

Drugim kryterium oceny motywacji jest stopień jej natężenia czyli siła. Ustalenie rodzajów motywów jeszcze niewiele mówi o ich wpływie na proces kształcenia i jego rezultaty. Każdy z nich bowiem może w innym stopniu oddziaływać na studenta pod kątem wyzwalania u niego aktywności poznawczej. Dlatego też winno się dążyć do wyodrębnienia motywów dominujących w tym względzie i skoncentrowania na nich uwagi badawczej.

Określenie siły natężenia poszczególnych motywów jest zadaniem bardzo trudnym, gdyż trudno jest znaleźć podstawę takiego pomiaru, a także brak jest ku temu odpowiednich narzędzi badawczych. Istnieją w zasadzie dwie możliwości zbadania siły motywacji: określa ją sam badany lub czyni to prowadzący badanie. W obu przypadkach ocena jest oparta na subiektywnym odczuciu, ale jak dotychczas nie ma innej bardziej obiektywnej metody pomiaru siły motywacji. Można ją przedstawić w formie słownej lub cyfrowej. Słownie siłę motywacji można przedstawić np. w skali pięciostopniowej: bardzo silna, silna, średnia, słaba i bardzo słaba. Przypisując każdej z tych ocen odpowiednią wartość liczbową otrzymujemy skalę cyfrową, którą dla przykładu można przedstawić następująco:

5,00 - bardzo silna motywacja do studiów;

4,25 - motywacja silna;

3,50 - motywacja średnia;

2,75 - motywacja słaba;

2,00 - motywacja bardzo słaba^{9/}.

Posługiwanie się taką skalą wymaga w miarę precyzyjnego określania, co należy rozumieć przez sformułowanie motywacja bardzo silna, silna itp.

Niekiedy można mieć również do czynienia z motywacją zerową /0,00/, ale trudna jest do wykrycia, gdyż jest zazwyczaj mocno kamuflowana. Występuje wcale nie tak sporadycznie, ale niekiedy można to zauważyć dopiero w czasie studiów. W praktyce rzadko można się spotkać z motywacją bardzo silną /5,00/, a najczęściej występującą jest motywacja średnia /3,50/.

Analogiczne postępowanie badawcze można stosować również do poznawania motywów uczenia się /studiowania/ występujących występujących w trakcie studiów. W tym przypadku praktykuje się jednak wyodrębnianie większej ilości grup tych motywów^{10/}.

9/ Podobną skalę do badania siły motywacji zastosowano w badaniach nad psychologicznymi uwarunkowaniami przebiegu studiów wyższych w uczelniach krakowskich. Per. Susułowska M., Nęcki Z.; op. cit s. 166-167

10/ Z. Putkiewicz wyodrębnił np. sześć następujących grup motywów: 1/ motywy poznawcze; 2/ motywy społeczno-ideowe; 3/ motywy ambicyjne; 4/ motywy praktyczno-zawodowe; 5/ motywy praktyczno-szkolne; 6/ motywy lękowe. Per. Putkiewicz Z., Motywy szkolnego uczenia się młodzieży, PZWS, Warszawa 1972, s.56. Natomiast J.Zborowski wymienia tylko trzy takie grupy: motywy zewnętrzne /heteronomiczne/, pośrednie i wewnętrzne /autonomiczne/. Per. Zborowski J., Proces nauki domowej ucznia, PZWS, Warszawa 1961 s. 6.

4.2. Motywacje kandydatów do studiów w ASG WP i AON.

W systemie rekrutacji kandydatów do uczelni bardzo ważna jest ich motywacja do kształcenia. Udział słuchaczy /studentów/ w procesie dydaktyczno-wychowawczym w uczelni, podobnie jak każde inne działanie ludzi, powinien być wynikiem procesu motywacyjnego. Oczywiście oficerowie ubiegający się o przyjęcie do uczelni kierują się różnego rodzaju motywacjami. Ogół występujących motywów w działaniu człowieka można różnie klasyfikować np. motywy subiektywne i obiektywne, bezpośrednie i pośrednie itp. Zagadnienie to naświetlono szerzej w poprzednim podrozdziale.

Z punktu widzenia zadań uczelni, pożądanym jest, aby kandydaci kierowali się motywami zbieżnymi z celami dydaktyczno-wychowawczymi realizowanymi przez uczelnię. Ważnym przy tym jest siła, z jaką te motywy występują u kandydatów. Decyzja oficera o ubieganie się o przyjęcie na studia wiąże się ściśle z koniecznością ich ukończenia. Aby powstał motyw, czyli proces sterujący czynnościami kandydata, winny być spełnione dwa podstawowe czynniki. Po pierwsze - kształcenie w uczelni musi być przez niego oceniane jako użyteczne. Przy czym motywację tę może wzmacniać przekonanie o potrzebie wzbogacania swojej osobowości, w tym wiedzy i umiejętności. Przekonanie to może wynikać z pobudek fachowo-wojskowych, patriotyczno-obronnych lub ambicjonalnych/np. chęć awansu zawodowego/. Natomiast przekonanie o użyteczności ukończenia uczelni wynikające z takich pobudek jak: przymus, chęć "odejścia" z jednostki na dwa lata w celu tzw. odpoczynku itp. będą w toku studiów motywację tę osłabiać. Jeżeli motywy te nie zostaną wzmocnione lub przewartościowane na inne, mogą w konsekwencji nie doprowadzić

do identyfikacji z uczelnią i stać się źródłem trudności w procesie kształcenia. Po drugie - oficer zakwalifikowany na studia, powinien być przekonany, że cel swój osiągnie z prawdopodobieństwem wyższym od zera. Przekonanie to winno wynikać z racjonalnych przesłanek i być skutkiem obiektywnej oceny swoich możliwości.

W badaniach nad systemem naboru kandydatów na studia, istotnym jest główna pobudka, jaką kierował się oficer przy podejmowaniu decyzji o ubieganiu się o miano studenta. Badani kandydaci do ASG WP i AON w latach 1989-90 jako główną przesłankę wpływającą na podjęcie przez nich decyzji o podjęciu studiów wskazywali:

- decyzję podjąłem samodzielnie.	- 71,79 %
- za namową przełożonych	- 19,11 %
- pod wpływem kolegów	- 1,82 %
- pod wpływem rodziny	- 7,28 %

Z wypowiedzi respondentów wynika, że ponad 70 % kandydatów decyzję o podjęciu studiów podejmuje samodzielnie, co wskazuje na świadomy, celowy i w pełni odpowiedzialny wybór. Natomiast 28,21 % kandydatów podjęło tę decyzję pod wpływem środowiska. Można przypuszczać, że ich motywacja, przynajmniej w pierwszym okresie studiów, jest niższa.

Niemniej ważne w określeniu motywacji kandydatów do studiów w ASG WP i AON jest poznanie przewidywanych przez nich, korzyści płynących z ukończenia uczelni. W tym celu wyszczególniono 10 przesłanek /czynników/ mogących mieć wpływ na losy kandydatów po ukończeniu przez nich uczelni. Respondenci mieli pełną dowolność we wskazaniu stopnia wpływu poszczególnych czynników na ich decyzję w podjęciu studiów i związanych z ich ukończeniem oczekiwań. Opinie badanych przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Rodzaj czynnika	Stopień wpływu /dane w %/					
		bardzo duży	duży	mały	bardzo mały	całkowity brak wpływu	brak wpływu
1.	Otwarcie drogi do najwyższych stopni i stanowisk służbowych	10,9	48,2	18,2	13,6	4,55	4,55
2.	Szansa na zmianę garnizonu	10,0	5,46	17,26	14,56	48,2	4,52
3.	Chęć poprawy warunków mieszkaniowych	0,91	8,19	21,84	14,56	50,0	4,50
4.	Możliwość zmiany trybu życia	4,55	22,75	21,84	16,38	34,48	-
5.	Możliwość zmiany przełożonych	3,64	6,37	20,02	23,66	42,77	3,54
6.	Chęć przeniesienia się z jednostki liniowej do pracy w sztabach i IC	4,55	16,38	12,74	15,47	47,32	3,54
7.	Chęć przeniesienia się do pracy w szkolnictwie wojskowym	1,82	12,74	14,56	11,83	54,6	4,45
8.	Możliwość zmiany korpusu osobowego	-	8,19	13,6	8,19	63,7	6,32
9.	Brak poparcia przełożonych w przypadku ubiegania się na studia w innej uczelni wojskowej lub cywilnej	6,37	9,1	10,0	9,1	60,06	5,37
10.	Małe szanse na podjęcie studiów w uczelni cywilnej	9,1	12,74	10,91	9,1	54,6	3,55

Wyniki badań dowodzą, że największy stopień wpływu na podejmowanie studiów w ASG WP i AON powiązane jest z możliwością przyszłego awansu zawodowego oficera /59,1 % badanych uznaje, że czynnik ten miał na ich decyzję wpływ bardzo duży i duży/, a 18,15 %, że bardzo mały lub wcale/. Również 27,30 % respondentów ukończenie uczelni wiąże w wysokim stopniu z możliwością zmiany trybu życia /lepsze warunki pracy i służby, wyższy standard życia itp./.

Istotnym jest także i to, że dość duży odsetek respondentów decyzję o podjęciu studiów w ASG WP i AON podjęło pod wpływem braku poparcia /zgody/ przełożonych na studiowanie w innej uczelni wojskowej lub cywilnej /15,47 % badanych/, a także i to, że 21,84 % kandydatów ocenia siebie, że ma małe szanse na podjęcie studiów w uczelni cywilnej. W oparciu o powyższe opinie, można wnioskować, iż kandydaci ci ubiegają się o studia w ASG WP i AON niejako z konieczności, gdyż nie mogą, według ich zdania, ubiegać się o podjęcie studiów w innej uczelni. Znamiennym natomiast jest, że mały wpływ na ogół badanych wywiera możliwość zmiany korpusu osobowego ukończenia uczelni i chęć poprawy warunków mieszkaniowych.

Powyższe skrótkowe przedstawienie motywów kandydatów do ASG WP i AON interesowało autorów głównie ze względu na możliwość wskazania poziomu motywacji oficerów do studiowania.

Podwyższać tę motywację w jednostce mogą przełożeni, poprzez stosowny rozwój zainteresowań dowódczo-wychowawczych, odpowiednie prognozy kadrowe, zapewnienie oficerom możliwości studiowania literatury fachowo-wojskowej w celu przygotowania się do egzaminów itp.

5. SYSTEM DOBORU KANDYDATÓW NA STUDIA DO AKADEMII

Właściwy system doboru kandydatów na studia w każdej uczelni jest istotnym elementem wpływającym na sprawność kształcenia oraz na poziom procesu dydaktyczno-wychowawczego. W wojskowym szkolnictwie zawodowym od lat podejmowane są badania nad optymalizacją metod selekcji kandydatów na słuchaczy.^{1/} Celem tych badań było i jest takie określenie systemu doboru kandydatów na studia, który umożliwiłby w najwyższym stopniu dobór spośród ogółu chętnych do studiowania najlepszych, najbardziej rokujących powodzenie w studiach.

Badania nad organizacją i sposobem doboru kandydatów na słuchaczy prowadzono także w naszej uczelni. Obecnie są kolejnymi, mającymi odpowiedzieć na pytanie - czy obecny system doboru kandydatów jest właściwy, a jeżeli nie, to co należałoby w nim usprawnić ?

1/ Szerzej K. Migdał - Metody selekcji kandydatów do wyższych szkół wojskowych. PWN, Warszawa 1974.

5.1. Ogólna charakterystyka systemu doboru kandydatów^{2/}

Kształcenie w ASG WP jest ważnym ogniwem w całokształcie podwyższania oraz uzupełniania kwalifikacji oficerów. Jest ono ściśle powiązane z rozwojem żołnierza zawodowego w służbie wojskowej. Oficerowie wyrażający chęć ukończenia studiów w ASG WP /i obecnie w AON/, w myśl obowiązujących przepisów, winny być wcześniej zakwalifikowani jako kandydaci do studiowania w tej uczelni. W kwalifikowaniu oficerów uczestniczą: przełożeni, instytucje kadrowe oraz sami zainteresowani, a także pośrednio i bezpośrednio akademia. Zatem w systemie doboru kandydatów na słuchaczy do uczelni wyróżnić można wyżej wymienione ogniwa, których wpływ na zakwalifikowanie oficera jest różny w różnych etapach postępowania kwalifikacyjnego.

I etap rozpoczyna się od złożenia przez oficera prośby o przyjęcie na studia do czasu zakwalifikowania go do udziału w egzaminach wstępnych i odbywa się poza uczelnią. Prośby oficerów ubiegających się o przyjęcie na studia powinny być złożone z dwuletnim wyprzedzeniem, drogą służbową, do dowódców okręgów wojskowych /rodzajów sił zbrojnych/ lub szefów instytucji centralnych, w których pełnią służbę. Prośby te po zaopiniowaniu przez przełożonych kierowane są do komisji kwalifikacyjnych powołanych przez dowódców /szefów/, do których są adresowane.

Dwuletni okres poprzedzający podjęcie studiów przeznaczony jest na przygotowanie się oficera do egzaminów w ramach samokształcenia przy odpowiedniej pomocy przełożonych. Jednocześnie

2/ Opracowano na podstawie: Zasady działania kadrowego w siłach zbrojnych RP.cz.I, MON, Warszawa 1983 s.97-104 oraz Informator dla kandydatów na studia dyplomowe i magisterskie w Akademii Obrony Narodowej, AON, Warszawa 1991.

5.1. Ogólna charakterystyka systemu doboru kandydatów^{2/}

Kształcenie w ASG WP jest ważnym ogniwem w całokształcie podwyższania oraz uzupełniania kwalifikacji oficerów. Jest ono ściśle powiązane z rozwojem żołnierza zawodowego w służbie wojskowej. Oficerowie wyrażający chęć ukończenia studiów w ASG WP /i obecnie w AON/, w myśl obowiązujących przepisów, winny być wcześniej zakwalifikowani jako kandydaci do studiowania w tej uczelni. W kwalifikowaniu oficerów uczestniczą: przełożeni, instytucje kadrowe oraz sami zainteresowani, a także pośrednio i bezpośrednio akademia. Zatem w systemie doboru kandydatów na słuchaczy do uczelni wyróżnić można wyżej wymienione ogniw, których wpływ na zakwalifikowanie oficera jest różny w różnych etapach postępowania kwalifikacyjnego.

I etap rozpoczyna się od złożenia przez oficera prośby o przyjęcie na studia do czasu zakwalifikowania go do udziału w egzaminach wstępnych i odbywa się poza uczelnią. Prośby oficerów ubiegających się o przyjęcie na studia powinny być złożone z dwuletnim wyprzedzeniem, drogą służbową, do dowódców okręgów wojskowych /rodzajów sił zbrojnych/ lub szefów instytucji centralnych, w których pełnią służbę. Prośby te po zaopiniowaniu przez przełożonych kierowane są do komisji kwalifikacyjnych powołanych przez dowódców /szefów/, do których są adresowane.

Dwuletni okres poprzedzający podjęcie studiów przeznaczony jest na przygotowanie się oficera do egzaminów w ramach samokształcenia przy odpowiedniej pomocy przełożonych. Jednocześnie

2/ Opracowano na podstawie: Zasady działania kadrowego w siłach zbrojnych RP, cz. I, MON, Warszawa 1983 s. 97-104 oraz Informator dla kandydatów na studia dyplomowe i magisterskie w Akademii Obrony Narodowej, AON, Warszawa 1991.

przebieg służby zawodowej kandydata powinien być tak prognozowany, aby ukończył on WKDO i przynajmniej przez rok pełnił obowiązki na stanowisku określonym w kryteriach przyjęcia na studia do akademii.

Dowódcy związków taktycznych i dowódcy jednostek wojskowych oraz oodległe im organy kadrowe powinni umożliwić właściwe przygotowanie się oficerów do studiów poprzez odpowiednie sterowanie ich rozwojem służbowym, nadzorowanie toku samokształcenia, wyznaczanie opiekunów i konsultantów, organizowanie seminariów i konsultacji. Kandydaci podlegają bardzo wnikliwej ocenie podczas przeglądów kadrowych.

Kwalifikowanie kandydatów do egzaminów wstępnych na studia w akademii dokonują komisje kwalifikacyjne okręgów wojskowych, rodzajów sił zbrojnych lub instytucji centralnych na podstawie złożonych próśb, opinii służbowych oraz wyników przeprowadzonego sprawdzianu.

Na szczeblu okręgów wojskowych /rodzajów sił zbrojnych/ mogą być organizowane krótkoterminowe /2-3 tygodniowe/ kursy przygotowawcze do egzaminów, np. w 1991r. kursy takie przeprowadzono w śląskim i pomorskim okręgu wojskowym.

Dowódcy okręgów wojskowych /równorzędni/ mogą w drodze szczególnego wyróżnienia proponować w każdym roku skierowanie do akademii bez egzaminu wstępnego po jednym spośród najlepszych oficerów, jeżeli odpowiadają warunkom ustalonym dla kandydatów. Wykazy kandydatów do egzaminu wstępnego do ASG WP w danym roku akademickim przesyłane były do Komendanta akademii po zakwalifikowaniu oficerów przez komisje kwalifikacyjne okręgów wojskowych /rownorzędne/ w porozumieniu z Departamentem Kadr.

W tym etapie kwalifikowania kandydatów rolę akademii można określić jako pośrednią, gdyż sprowadza się ona do upowszechnienia w jednostkach wojskowych poprzez dowództwa okręgów wojskowych i związków taktycznych informacji o warunkach przyjęć oraz terminie i zakresie wymagań egzaminów i sprawdzianów.

II etap doboru kandydatów odbywa się w uczelni i jest przez nią organizowany. Może on być dwuwariantowy. Pierwszy wariant to zorganizowanie w akademii kursu przygotowawczego dla kandydatów zakończonego egzaminem wstępnym.

Drugi - to przeprowadzenie tylko egzaminów wstępnych. Jeżeli w uczelni organizowany jest kurs, to kandydaci mogli w nim uczestniczyć tylko jeden raz, ewentualnie przygotowanie się na studia w latach następnych odbywało się samodzielnie, w ramach samokształcenia.

W ostatnich latach, tj. od 1990 roku w AON stosowany jest drugi wariant. Organizowany jest tylko egzamin wstępny, natomiast kursu przygotowawczego w uczelni nie prowadzi się.

W obydwu wariantach kwalifikacji oficerów na studia dokonuje - na podstawie wyników egzaminu wstępnego - komisja egzaminacyjno-kwalifikacyjna powołana przez Komendanta akademii z udziałem przedstawiciela Departamentu Kadr. Komisja podejmuje także decyzję o przyjęciu lub nie bez egzaminów oficerów proponowanych przez dowódców okręgów /równorzędnych/ a także o zwolnieniu lub nie z egzaminu z taktyki wyróżnionych uczestników finału olimpiady taktycznej WP.

Oficerowie zakwalifikowani na studia zwalniani są z zajmowanych stanowisk i zaliczani rozkazem personalnym szefa Depatramentu Kadr do stanu zmiennego słuchaczy.

Funkcjonujący aktualnie system doboru kandydatów jest wynikiem poszukiwań i doświadczeń lat 70-tych i 80-tych. Pozwala na wyselekcjonowanie kandydatów legitymujących się określonym poziomem wiedzy i osiągnięciami w służbie. W mniejszym natomiast stopniu dostarcza informacji o uzdolnieniach kandydatów. Charakterystycznym jest także i to, że umożliwia dwutorowość kwalifikowania na studia: na podstawie ocen uzyskanych na egzaminie wstępnym i w drodze wyróżnienia. Ponadto dowolność w organizowaniu kursów na szczeblu okręgu wojskowego /rodzaju wojsk/ prowadzi do wyraźnie zróżnicowanego poziomu przygotowania się kandydatów do egzaminów i sprawdzianów wstępnych. Na podstawie obserwacji z egzaminów wstępnych, oficerowie mając możliwość uczestniczenia w kursie przygotowawczym są przygotowani na wyższym poziomie. Zatem organizowanie kursów w jednym okręgu, a w drugim nie, prowadzi do zróżnicowania szans kandydatów w zdaniu egzaminu wstępnego.

5.2. Wymagania stawiane kandydatom przez uczelnię

Ogół wymagań stawianych kandydatom można odnieść do wymagań formalnych i wymagań osobościowych oficerów.

Wymagania formalne określają, że na studia do akademii mogą być przyjęci oficerowie zawodowi, którzy:

- w roku rozpoczęcia studiów nie przekroczyli 35 lat życia;
- legitymują się dyplomem ukończenia wyższych studiów zawodowych;
- uzyskali pozytywną opinię służbową;
- zostali uznani orzeczeniem wojskowej komisji lekarskiej za zdolnych do zawodowej służby wojskowej;
- mają co najmniej 5-letni staż służby zawodowej;
- ukończyli wyższy kurs doskonalenia oficerów i zajmują stanowiska: dowódcy lub szefa sztabu batalionu /równorzędne/, oficera lub starszego oficera w sztabach poszczególnych szczebli dowodzenia lub stanowiska dydaktyczne i dowódcze w szkolnictwie wojskowym. Ze stanowiska dowódcy kompanii /równorzędnego/ mogą być typowani tylko szczególnie wyróżniający się oficerowie z FPR mający co najmniej 3-letni staż na tym stanowisku;
- zdali egzamin wstępny;

Zakres wymagań osobościowych odnosi się przede wszystkim do prezentowanych wartości etycznych, postawy zawodowej oraz wiedzy i umiejętności kandydatów. Ocenę wartości etycznych i postaw zawodowych komisja egzaminacyjno-kwalifikacyjna wyprowadza z opinii służbowych kandydatów oraz obserwacji i rozmów w czasie egzaminów.

Natomiast ocenę wiedzy i umiejętności określa na podstawie zdawanych egzaminów i sprawdzianów.

W zakresie tej grupy wymagań kandydat winien prezentować wysokie wartości etyczne, wyróżniając się w pracy zawodowej i i legitymować się niezbędnym zakresem wiedzy i umiejętności. Poziom wiedzy i umiejętności sprawdzany jest na podstawie egzaminu wstępnego, który do roku 1989 obejmował:

- egzamin z wiedzy społeczno-politycznej;
- egzamin z taktyki ogólnej i taktyki rodzajów wojsk;
- sprawdzian z historii wojskowej;
- sprawdzian z topografii wojskowej;
- sprawdzian z języka rosyjskiego;
- sprawdzian ze szkolenia fizycznego^{3/}.

Od 1991 r. po reorganizacji akademii i przekształceniu jej w AON znowelizowano także zakres egzaminu wstępnego. Obejmuje on:

- egzamin z wiedzy społecznej;
- egzamin z taktyki ogólnej i taktyki rodzaju wojsk;
- sprawdzian z historii wojennej i polskiej myśli wojskowej;
- sprawdzian z topografii wojskowej - na Wydziale Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej oraz na Wydziale Wojsk Lądowych;
- sprawdzian z geografii Polski - na Wydziale Nauk Humanistycznych i Wydziale Strategiczno-Obronny;
- sprawdzian ze szkolenia fizycznego;
- sprawdzian z języka obcego /do wyboru: język angielski, niemiecki, francuski, rosyjski/^{4/}.

3/ Pełny zakres wymagań na egzaminie wstępnym w zakresie wiedzy i umiejętności przedstawia załącznik 3.

4/ Pełny zakres wymagań w zakresie wiedzy i umiejętności przedstawia załącznik 4.

5.3. Rola i organizacja egzaminów wstępnych

O przyjęciu oficerów ubiegających się do studiowania w akademii po uzyskaniu aprobaty komisji kwalifikującej okręgu wojskowego /równorzędnej/, decyduje głównie ocena uzyskana na egzaminie wstępnym i uzyskana lokata. Za organizację i przebieg egzaminu wstępnego odpowiedzialna jest uczelnia. W tym celu Komendant każdorazowo powołuje komisję egzaminacyjno-kwalifikacyjną, której zadaniem jest przyjęcie egzaminów od kandydatów i dokonanie kwalifikacji do akademii.

Rola egzaminu sprowadza się do realizacji zadania podstawowego, jakim jest sprawdzenie poziomu wiedzy kandydatów w/g wymagań określonych w informatorze^{5/}. Ponadto w trakcie egzaminu realizowane są następujące zadania:

- określenie poziomu praktycznych umiejętności kandydatów w wybranych dziedzinach;
- sprawdzenie umiejętności formułowania i wyrażania myśli i sądów w mowie i piśmie;
- sprawdzenie praktycznej znajomości zasad regulaminowego zachowania się.

Egzamin wstępny na wszystkie wydziały organizowany jest w jednym czasie. Kandydatów podzielonych na grupy w/g kierunków przyszłych studiów obowiązują egzaminy: pisemne i ustne oraz sprawdziany: pisemne, ustne i praktyczne.

Egzamin pisemny i ustny wszyscy kandydaci zdają z wiedzy społecznej oraz taktyki ogólnej i rodzajów wojsk.

5/ Wytyczne Komisji Kwalifikacyjnej do przeprowadzenia egzaminów w AON w roku 1991/92.

Sprawdziany natomiast obejmują:

- historię sztuki wojennej i polskiej myśli wojskowej - sprawdzian ustny /wszystkie wydziały/;
- topografię wojskową - sprawdzian praktyczny /kandydaci na Wydział Wojsk Lądowych i Wydział Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej/;
- geografię Polski - sprawdzian ustny /kandydaci na Wydział Nauk Humanistycznych i Wydział Strategiczno-Obronny/;
- język obcy /do wyboru: angielski, francuski, niemiecki, rosyjski/ - sprawdzian pisemny i ustny /wszyscy kandydaci/;
- wyszkolenie fizyczne - sprawdzian praktyczny /wszyscy kandydaci/.

Każdy kandydat zdaje dwa egzaminy i cztery sprawdziany i jest oceniany z każdego przedmiotu oddzielnie w skali ocen 5, 4, 3, 2.

Uzyskane przez kandydatów oceny decydują o zajętych przez nich lokatach na egzaminie wstępnym i są głównym kryterium kwalifikacyjnym dla komisji egzaminacyjno-kwalifikacyjnej o zaliczaniu oficerów do studiowania w AON.

Jednym z celów prowadzonych badań wśród kandydatów do ASG WP było uzyskanie ich opinii o egzaminie wstępnym. W odniesieniu do ogólnego stopnia trudności kandydaci ocenili egzamin jako:

wyjątkowo trudny - 5,46 %

trudny - 79,17 %

ani trudny ani łatwy - 15,37 %

Charakterystycznym jest, że żaden z respondentów nie ocenił egzaminu wstępnego jako łatwego lub bardzo łatwego.

Trudności te pojawiły się u różnej ilości słuchaczy i w różnych dziedzinach /przedmiotach/ i wynikały ze stopnia przygotowania się kandydatów do egzaminów.

W przygotowaniu się do egzaminu wstępnego najwięcej trudności kandydaci napotykali w przedmiocie taktyka ogólna, język rosyjski i historia wojskowa, najmniejsze w wyszkoleniu fizycznym, topografii wojskowej i wiedzy społeczno-politycznej. /Szczegółowe wskaźniki odpowiedzi przedstawia zał.5/.

W uzasadnieniu napotykaných trudności kandydaci wykazywali:

- obszerny zakres egzaminów i wymaganej wiedzy;
- brak konsultacji;
- brak kontaktu z językiem obcym;
- obszerny zakres literatury do przestudiowania;
- brak przydatnej literatury;
- brak umiejętności samokształcenia

Główne przyczyny napotykaných trudności przedstawiono w tabeli 1.

Lp,	Rodzaj przyczyny	Ilość wskazań	%
1.	słabe podstawy wyniesione z WSO	22	20
2.	małe doświadczenie wojskowe	13	11,83
3.	niski poziom szkolenia metodycznego i doskonalącego w jednostkach wojskowych	32	29,1
4.	brak umiejętności i nawyków do samodzielnego dokształcania się	17	15,4
5.	zbyt obszerny zakres wiedzy z poszczególnych przedmiotów	50	45,5
6.	inne przyczyny	11	10,0

Dane nie sumują się do 100% ze względu na możliwość wielokrotnego wyboru.

Respondantów zapytano także, czy w egzaminach wstępnych zachowany był warunek obiektywności?

Uzyskano następujące odpowiedzi: Tak - 74,52%, tylko częściowo - 20%, nie - 3,66%, 1,82% nie miało zdania. Ci którzy wskazywali na nieobiektywność egzaminów jako powód podawali:

- lepsze traktowanie oficerów z pułków zmechanizowanych i pułków pancernych jako lepszych znawców taktyki;
- jednakowe traktowanie oceny ogólnej, mimo różnych częściowych np. z WF 2,3,3, - ogólna 3 i 2,4,4, - też ogólna 3.

W obecnie funkcjonującym systemie naboru kandydatów do akademii dość dużą rolę odgrywiają przełożeni oficera ubiegającego się do akademii i podporządkowane im organy kadrowe. Sprowadza się ona do właściwego sterowania rozwojem służbowym oficera i umożliwienie jemu w okresie dwóch lat należytego przygotowania się do egzaminów poprzez stwarzanie odpowiednich warunków. Jednakże jak wynika z wypowiedzi kandydatów w jednostkach jest różne podejście do tego zagadnienia. W roku 1989 tylko 29,1% kandydatów stwierdziła że mieli w jednostce stworzone odpowiednie warunki w zakresie przygotowania się do egzaminów. Pozostali tj. 70,9 % udzielili odpowiedzi negatywnej. Jako główne przyczyny tego stanu rzeczy podawano:

- w jednostce ważne jest wykonawstwo bieżących zadań, a nie samokształcenie oficerów - 7,2 % respondentów;
- brak czasu na samodzielne doksztalcenie - 10,9 %

6.	własne lenistwo	10	9,1	V
7.	inne czynniki	7	6,37	VII
8.	nie miałem żadnych trudności	4	3,64	VIII

Dane nie sumują się do 100 % ze względu na możliwość wielokrotnego wyboru.

Wśród innych czynników podawano brak informacji o zakresie egzaminów.

Respondentów zapytano także o to, czy aktualny sposób kwalifikowania na studia do AON zapewnia rzeczywiście dobór najlepszych oficerów. Rozkład odpowiedzi był następujący: tak - 24,5 %, nie - 29,1 %, trudno jednoznacznie odpowiedzieć - 46,4 %.

W uzasadnieniu wyrażono następujące opinie:

- nie zawsze przestrzegane są wymagania formalne /ukończenie WKDO, nabór z odpowiedniego etatu/;
- nierówne szanse w przygotowaniu się do egzaminów /różne jednostki wojskowe stwarzają różne warunki, np. jedne organizują kursy przygotowawcze, inne nie/;
- nie powinno stosować się ulg w egzaminach /częściowe lub całkowite zwolnienie/;
- jednostki zatrzymują zdolnych oficerów do realizacji zadań, a popierają prośby o studiowanie słabszym.

W oparciu o powyższe opinie oraz uwagi i obserwacje członków komisji egzaminacyjnej nasuwają się następujące spostrzeżenia:

- w przygotowaniu się kandydatów do egzaminu wstępnego występują zróżnicowane warunki;

- brak zainteresowania przełożonych - 100 %;
- nie udzielanie urlopu na przygotowanie się do egzaminu - 6,37 %;
- brak ukierunkowania do egzaminów - 3,66 %;
- brak informacji o trybie kwalifikowania i wymagań do AON - 1,8 %;
- utrudniony dostęp do odpowiedniej literatury - 2,7 %;

Jednocześnie tylko 9,1 % respondentów stwierdziło że podczas przygotowania się do egzaminów wstępnych wykorzystali wszystkie przysługujące z tego powodu uprawnienia, a 29,1 % - częściowo, natomiast 61,8 % nie wykorzystało przysługujących im uprawnień.

Na podstawie powyższych opinii można wnioskować, iż nie we wszystkich jednostkach wojskowych w pełni przestrzegany był określony tryb postępowania w zakresie przygotowania kandydatów do ASG WP.

Za największe przeszkody w należyтым przygotowaniu się do egzaminu wstępnego kandydaci uznali: /~~kataksa~~2/.

Lp.	Rodzaj trudności	Ilość wskazań	Procent	Ranga
1.	obowiązki rodzinne	21	19,11	III
2.	obowiązki służbowe	76	69,16	I
3.	trudności w zdobyciu niezbędnej literatury	30	27,3	II
4.	brak zrozumienia ze strony bezpośrednich przełożonych	19	17,29	IV
5.	trudności z uzyskaniem wyjaśnienia niezrozumiałych problemów /zagadnień/	9	8,19	IV

- występują tylko sporadyczne odstępstwa w klasyfikowaniu kandydatów nie spełniających wymagań formalnych /brak ukończenia WKDO/;
- przyjmowanie oficerów bez egzaminów wstępnych / np. wyróżnieni absolwenci WKDO/;
- wydłużony czas postępowania kwalifikacyjnego kandydatów do akademii /dwa lata/;

Dążąc do eliminacji zjawisk o zabarwieniu negatywnym wydaje się celowym:

- ujednolicenie szans wszystkich oficerów ubiegających się do AON. W tym celu wprowadzić egzamin konkursowy dla wszystkich chętnych, którzy spełniają wymagania formalne. Jednocześnie dążąc do lepszego poznania osobowości kandydatów organizować krótki /kilkudniowy/ kurs przygotowawczy w akademii zakończony egzaminem.
- do akademii przyjmować kandydatów, którzy uzyskali najwyższe lokaty na egzaminie wstępnym, przy czym uzyskali pozytywne oceny ze wszystkich przedmiotów i sprawdzianów;
- zrezygnować z organizowania kursów przygotowawczych na szczeblu okręgu wojskowego;
- skrócić do jednego roku czas naboru kandydatów tj. od napisania prośby przez oficera do egzaminu wstępnego;
- w pełni upowszechnić wśród kandydatów treść informatora dla kandydatów na studia w AON.

6. KIERUNKI ZMIAN W SYSTEMIE PRZYGOTOWANIA I DOBORU KANDYDATÓW NA STUDIA W AON.

Prezentowane w dotychczasowych rozważaniach problemy choć w swej istocie zawyżane do czynności związanych z doбором kandydatów do studiowania w AON pozwalają jednak na sformułowanie szeregu wniosków i uogólnień o charakterze systemowym, naturalnie w aspekcie przygotowania i doboru kandydatów do studiowania w uczelniach wojskowych.

Funkcjonujący dotychczas zarówno w byłej Akademii Sztabu Generalnego WP jak i obecnie Akademii Obrony Narodowej, system naboru kandydatów mimo szeregu wytycznych i zarządzeń mających za zadanie wybór najzdolniejszych, posiadających predyspozycje do pełnienia wysokich /przyszłościowo/ stanowisk dowódczo-sztabowych, w rzeczywistości jest zbyt formalny i przypadkowy.

Świadczą o tym między innymi wypowiedzi respondentów. Do najbardziej charakterystycznych wypowiedzi kandydatów na studia negatywnie wyrażających odczucia odnośnie systemu przygotowania i doboru kandydatów należą: "Niewłaściwy nabór słuchaczy - w jednostkach wojskowych realizuje się nakazowo limity dotyczące naboru. Nie istnieje żadna rywalizacja w naborze wśród oficerów. Dość często kieruje się oficerów, którzy nie powinni być kierowani, ponieważ brak jest oficerów którzy posiadaliby predyspozycje" /1989/:

"W jednostkach wojskowych bardzo mało pracuje się z oficerami młodymi w zakresie przygotowania ich do studiów w ASG WP. Dowódca często jest mało zainteresowany odesłaniem dobrego dowódcy kompanii na studia" /1989/: "Trudno mówić o systemie naboru, kiedy obecnie do akademii /AON/ nie ma zbyt dużo chętnych. Studiować idą ci co chcą a nie ci, co /powinni, ze względu na predyspozycje. Oficerowie uważają, że lepiej

być dowódcą batalionu niż oficerem dyplomowanym i być co kilka lat przenoszonym z jednego garnizonu do drugiego. Różnica finansowa jest zbyt mała aby przyciągać do studiów w akademii. Chętni są - owszem ale do akademii zagranicznych, gdzie można przy okazji trochę zarobić" /1990/. "Niedopuszczalna jest praktyka przyjmowania na studia do akademii osób protegowanych, to demoralizuje i obniża prestiż akademii" /1990/.

Ciekawie wyglądają wypowiedzi nauczycieli akademickich, wyrażających swój pogląd na temat doboru i przygotowania. Oto najbardziej charakterystyczne wypowiedzi: "Część oficerów "przypadkowych" trafia do akademii, idzie tam kto chce, a nie ten co powinien. Za szybko następuje rotacja na stanowiskach służbowych po akademii, co w efekcie z "przypadkowością" w doborze na studia przynosi więcej strat natury moralno-wychowawczej niż pożytku." "System naboru kandydatów na studia do akademii nie odpowiada warunkom jednostki. Uważam, że należy werbować kandydatów spośród co najmniej dowódców batalionów, w innym przypadku mają oni trudności podczas trwania studiów". "Ogólnie uważam, że system naboru do akademii jest mało segregujący, przez co na studiach znajdują się słuchacze przypadkowi, czasem wbrew swej woli lub z brakiem odpowiednich predyspozycji". "Nabór słuchaczy na studia w akademii jest dość często przypadkowy co uwidacznia się w trakcie studiów. Poza tym młody wiek i niewielki staż pracy, niskie stanowisko służbowe oraz brak doświadczenia życiowego i zawodowego powodują przykre następstwa związane z życiem osobistym oficera jako słuchacza w akademii". "Na studia do akademii są kierowani często oficerowie przypadkowi - tacy, których dowódca jednostki chce się pozbyć, licząc na to, że dany oficer po studiach nie powróci do

tej samej jednostki. Zdolnych i pracowitych oficerów, którzy powinni właściwie studiować w akademii z reguły dowódca jednostki pozostawia u siebie i nie zgadza się na ich studiowanie".^{1/}

W wypowiedziach zarówno kandydatów na słuchaczy jak i samej kadry akademickiej jest szereg ocen pozytywnych w których myśl przewodnia sprowadza się w sumie do akceptacji istniejącego systemu ale z pewnymi uwarunkowaniami, do których wg. kandydatów należy:

- ukończenie przez oficera co najmniej WKDO;
- zwiększenie dodatku za uzyskanie tytułu "dyplomowanego";
- o przyjęciu do akademii powinien decydować egzamin /lepszy wygrywa/;

wg. nauczycieli należy:

- zwiększenie wymagalności podczas egzaminów;
- podniesienie stażu zawodowej służby do co najmniej 6-8 lat;
- przyjmować oficerów tylko z jednostek liniowych, obowiązkowo ze stanowisk dowódczych;
- przyjmować na studia ze stanowisk minimum szefa sztabu batalionu;
- zmienić system kadrowy w stosunku do absolwentów akademii.

Obecny system nie spełnia zadań do jakich został powołany. Stąd o losach absolwenta, jego karierze zawodowej decydują inne, często trudne do przewidzenia, a wielokrotnie przypadkowe czynniki.

Można zatem byłoby stwierdzić, że dotychczas istniejący system przygotowania do studiów - odbywa się on w jednostkach wojskowych - jak i samego naboru nie jest pozbawiony szeregu wad wynikających z jednej strony z braku wypracowania metodologii czy też spójnej procedury postępowania z kandydatami do akademii, realizowanymi przez jednostki. Z drugiej jednak strony funkcjonująca w rzeczy-

1. Szerzej uwagi kadry dydaktycznej AON i kandydatów przedstawiono w załączniku 6.

-wistości praktyka była /często jeszcze jest/ zupełnie inna od wyobrażeń i potrzeb szkolnictwa wojskowego, co wykazują zresztą wyniki prowadzonych badań jak i ogólne odczucia kadry zawodowej. Staże zatem przed uczelnią problem wyrażający się w antynomii: czy podstawy istniejącego systemu mają stanowić czynności realizowane w oparciu o dotychczasowe skostniałe przepisy kadrowe lub też doraźne decyzje dowódców, którzy nie zawsze uwzględniają dobro całości Sił Zbrojnych, częściej natomiast kierują się spektakularnymi, doraźnymi celami własnej jednostki czy też czynności postulowane. Wydaje się, że bardziej skuteczne będzie podejście preferujące drugą z wymienionych możliwości.

Postulat powyższy staje się tym bardziej realny, że wojsko ulega głębokim przeobrażeniom i w najbliższej przyszłości możliwe będzie działanie dowódców według ich wyobrażeń i zdolności w celu osiągnięcia wysokiego autentycznego poziomu wyszkolenia żołnierzy w oparciu o "własną" kadrę, a nie działanie podporządkowane kaprysom przełożonych oraz ograniczeniom często irracjonalnych przepisów i koligacji, nie pozwalających działać twórczo i niekonwencjonalnie.

Rozpatrywania prezentowane w niniejszym opracowaniu wskazały, że najważniejszym czynnikiem określającym jakość kształcenia w wyższych uczelniach wojskowych /wyższe szkoły oficerskie i akademie/ jest bez wątpienia nabór /rekrutacja/. Jej ostateczny kształt, nie zależy wyłącznie od skuteczności procesu motywowania absolwentów szkół oficerskich /wcześniej szkół średnich/ do podejmowania studiów w akademii czy też wyższej szkole oficerskiej. O wiele ważniejsza jest rzeczywista pozycja społeczna kadry oficerskiej, jej status materialny, warunki socjalno-bytowe, charakter służby. Negatywny wpływ szczególnie na przestrzeni ostatnich kilku lat

na rekrutację młodzieży uzdolnionej do WSO jak i uzdolnionych oficerów do AON wywiera szeroko propagowana idea rozbrojenia i zmniejszenia liczebności wojsk w naszym kraju jak również idące za tym /odczuwalne na co dzień/ pociągnięcia restrukturyzacyjne. Utrwalac się zaczyna opinia o niepewności zawodu wojskowego.

Przeprowadzone badania uwidoczniły - szczególnie wśród kandydatów na słuchaczy do akademii - że najszerzej rozumiana sytuacja kadry oficerskiej ulega w ostatnich miesiącach znacznemu pogorszeniu.

Problem przygotowania i naboru zarówno do szkół oficerskich jak i akademii można w przekonaniu badanych rozwiązać poprzez radykalną poprawę warunków materialnych i socjalno-bytowych absolwentów akademii /nie tylko/, oraz zweryfikowania przepisów kadrowych dotyczących samego przyjęcia jak i późniejszego obsadzenia stanowisk służbowych przez absolwentów akademii. Badani postulują wprowadzenie naboru w trybie konkursu nie ograniczonego limitami kadrowymi i "kaprysami" przełożonych, zaś o przyjęciu ma decydować wiedza i praktyczne umiejętności. Poza tym szersze ukazywanie w środkach masowego przekazu środowisk naukowych wojska, polepszenie warunków socjalno-bytowych w uczelniach wojskowych. Uwzględniając sugestie badanych celowym wydaje się rozważanie możliwości zorganizowania Pracowni Psychometrycznej z zadaniem doskonalenia doboru kandydatów, a także dostarczania informacji niezbędnych do właściwego gospodarowania kadrą dowódczą, co zobliguje AON do ingerencji w przyszłe losy swoich absolwentów.

7. ZAKOŃCZENIE.

Prezentowane w niniejszym opracowaniu problemy stanowią niejako element całościowego ujęcia kwestii związanych z szeroko rozumianym systemem rekrutacji do szkolnictwa wojskowego. Zarówno rozpatrywania teoretyczne, jak również badania empiryczne zawężono do kandydatów na studia w roku 1989 i 1990. Ani czas, ani środki nie pozwoliły na badania długoletnie i o szerokim zasięgu interdyscyplinarnym. Sądzić jednak można, iż w pewnym sensie pozwalają na określone nowelizacje systemowe. Efekt badań będzie zatem widoczny jeżeli określone podejścia zostaną zastosowane w praktyce.

Przeprowadzone badania miały zasięg raczej ograniczony, dlatego też nie można mówić o sformułowaniu teorii naukowej. Biorąc jednak pod uwagę symboliczne struktury twierdzeń naukowych przy zastosowaniu kryterium dojrzałości formalnej i empirycznej, możemy określić, iż praca ma charakter koncepcji i wizji. Nie stanowi zatem w swej istocie teorii naukowej, w której dominuje system uzasadnionych eksperymentalnie i zhierarchizowanych praw. W prezentowanej pracy założenia hipotetyczne poparte wynikami badań pozwoliły na ogólne zaprezentowanie kierunków przemian - czyli wizje. W naszym mniemaniu mimo że prezentowane koncepcje oraz twierdzenia nie zawsze posiadają znamiona naukowości, nie mniej jednak, nie pomniejsza to rangi pracy - tym bardziej, że - jak wskazuje prof. J. Kozielecki - stworzenie teorii naukowej udaje się tylko nielicznym uczonym i to niezmiernie rzadko, często dopiero po kilkudziesięcioletniej intensywnej działalności naukowej.

Podejście, jakie zostosoowano w rozwiązywaniu założonych problemów pozwoliło na uzyskanie obok danych typowo teoretycznych

również poważnych podstaw empirycznych i te głównie stanowią o treści i istocie prezentowanych poglądów.

Autorzy zdają sobie sprawę z tego, że prezentowane uogólnienia i poglądy wymagają dalszych, interdyscyplinarnych badań empirycznych. Sądzymy, że prace nad problemami przygotowania i doboru kandydatów do akademii, jak również całego szkolnictwa wojskowego /WSO/ będą dalej kontynuowane tym bardziej, że należy spodziewać się dalszych zmian o charakterze systemowym, zmian wynikających nie tylko z dokonującej się restrukturyzacji szkolnictwa wojskowego, ale przede wszystkim z przewartościowań w istocie osobowości współczesnego oficera.

BIBLIOGRAFIA

1. S. Błaszczuk - "Motywy ochotniczego wstępowania do oficerskich szkół zawodowych" /maszynopis rozprawy doktorskiej/ Warszawa, 1964.
2. A. Ciechanowski - "Przyczyny zwalniania podchorążych z wyższych szkół oficerskich wynikające z modelu rekrutacji i systemu dydaktyczno-wychowawczego" /maszynopis rozprawy doktorskiej/ Warszawa, 1975.
3. K. Ciekotowa, R. Jasiński - Próba optymalizacji metod doboru do studiów wyższych. W "Dydaktyka Szkoły Wyższej" nr 1, 1983.
4. W. Garbatów - "Prognostyczność systemu rekrutacji kandydatów do wojskowych szkół zawodowych. /Empiryczna próba weryfikacji/" /maszynopis rozprawy doktorskiej/ Warszawa, 1976.
5. W. Garbatów - System rekrutacji do zawodowych szkół wojskowych. W "Myśl Wojskowa" nr 4, 1989.
6. A. Gmur - Egzaminy wstępne. W "Przegląd Wojsk Lądowych" nr 2, 1989.
7. M. Góralewski - Rekrutacja i selekcja kandydatów na studia wyższe. W "Dydaktyka Szkoły Wojskowej" nr 1, 1972.
8. Informator dla kandydatów na studia dyplomowe w Akademii Sztabu Generalnego WP. Warszawa, 1986.
9. Informator dla kandydatów na studia w Akademii Obrony Narodowej. Warszawa, 1991.
10. Jakość a nie ilość. Rekrutacja kandydatów do uczelni wojskowych. W "Żołnierz Wolności" nr 61, 1989.
11. A. Januszewski - Egzamin konkursowy czy system kwalifikacyjny. W "Życie Szkoły Wyższej" nr 6, 1980.
12. F. Januszkiewicz, J. Zalewski /red./ - Systemy rekrutacji na studia wyższe w wybranych krajach świata. Warszawa-Łódź, 1981.
13. R. Jasiński, J. Osiński - Metody doboru kandydatów na studia wyższe. W "Dydaktyka Szkoły Wyższej" nr 4, 1977.

14. /J. Jot/ - Rekrutacja do szkół i uczelni wojskowych.
W "Trybuna Ludu" nr 72, 1970.
15. K. Juchniewicz - Charakterystyka społeczna i wyniki doboru
kandydatów na studia w WAP 1964r. /maszynopis pracy magister-
skiej/, Warszawa, 1968.
16. S. Kaczmarek /red./ - Trudności studentów I roku. Warszawa,
1970.
17. M. Klimkiewicz - Perspektywy młodzieży w wojskowym szkol-
nictwie zawodowym oraz analiza efektów rekrutacji i szkole-
nia dla potrzeb sił zbrojnych w latach 1981-86. /Z doświa-
dczeń WKU - Bydgoszcz/. W "Przegląd Obrony Terytorialnej
Kraju" nr 4, 1987.
18. T. Krajewski - Dobór kandydatów do szkół wyższych. Warszawa,
1969.
19. K. Kruszewski - Egzamin wstępny jako problem orientacyjny.
W "Życie Szkoły Wyższej" nr 1, 1984.
20. K. Kruszewski - Jak przyjmować na studia ? W "Polityka"
nr 27, 1984.
21. J. Lenard - Aspiracje dowódcze a dobór do szkół podoficer-
skich. /maszynopis/, Warszawa, 1966.
22. E. Manikowski - Procesy adaptacji absolwentów wyższych
uczelni zamieszkałych w koszalińskim. Warszawa, 1970.
23. J. Michalik - Prognostyczność dotychczasowych metod doboru
kandydatów na studia w WAM w świetle powodzeń i niepowodzeń
słuchaczy w nauce i służbie wojskowej. /maszynopis pracy
doktorskiej/. Warszawa, 1964.
24. K. Migdał - Metody selekcji kandydatów do wyższych szkół
wojskowych. Warszawa, 1974.
25. D. Moskwa - Wpływ motywów podejmowania studiów na postawy
podchorążych WSO /na przykładzie WSOWP i WSOSK/. /maszyno-
pis pracy magisterskiej/, Warszawa, 1986.
26. W. Mróz - Akademia Obrony Narodowej - jej przeznaczenie,
struktura i zadania. W "Zeszyty Naukowe AON" nr 1/1/, 1990.

27. W. Mróz - Akademia Obrony Narodowej. W "Przegląd Wojsk Lądowych" nr 7, 1990.
28. J. Musialik /red./ - Ocena poziomu przygotowania młodzieży do szkół wyższych w roku szkolnym 1973/74. Kraków, 1975.
29. R. Muszyński, M. Korczak - O kształceniu oficerów w USA. W "Przegląd Wojsk Lądowych", nr 6, 1990.
30. Nowy system kształcenia i rekrutacji na studia w WAP. W "Wojsko Ludowe" nr 9, 1976.
31. K. Nożko - Kierunki operacyjno-taktycznego kształcenia dowódców i oficerów sztabu w Akademii Obrony Narodowej. W "Zeszyty Naukowe AON" nr 1/1/, 1990.
32. T. Pastusiak - Motywacja wyboru zawodu a stosunek do studiów w Wyższej Oficerskiej Szkole Samochodowej. /maszynopis rozprawy doktorskiej/, Warszawa, 1976.
33. Regulamin studiów w Akademii Sztabu Generalnego WP. Warszawa, 1977.
34. A. Rybacki - Kształcenie kadr dowódczo-sztabowych lotnictwa i obrony powietrznej w Akademii Obrony Narodowej. W "Zeszyty Naukowe AON", nr 1/1/, 1990.
35. K. Sowa - Studenci Katowic i Krakowa. Warszawa, 1971.
36. Statut Akademii Obrony Narodowej /tymczasowy/. Warszawa, 1991.
37. Statut Akademii Sztabu Generalnego WP. Warszawa, 1988.
38. Statut Akademii Sztabu Generalnego WP. Warszawa, 1977.
39. Z. Stefaniak - Rekrutacja do Wyższej Oficerskiej Szkoły Lotniczej. W "Przegląd Wojsk Lotniczych i Wojsk Obrony Powietrznej Kraju", nr 2, 1988.
40. A. Suchoński - Przygotowanie uczniów liceów ogólnokształcących do studiów historycznych. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, 1971.
41. E. Wiśniewski - Niektóre aspekty celu i procesu kształcenia słuchaczy w Akademii Sztabu Generalnego WP. W "Myśl Wojskowa" nr 8, 1976.

42. W toruńskim WKO. Ocena rekrutacji do wojskowego szkolnictwa. W "Żołnierz Wolności" nr 276, 1988.
43. J. Zakrzewski /red./ - Wzorcowy system przygotowania nowoczesnego dowódcy /WSPND/. Warszawa, 1977.
44. L. Zapała - Intensyfikacja szkolenia operacyjno-taktycznego w ASG WP. W "Zeszyty Naukowe ASG WP" nr 2, 1979.
45. Zasady działania kadrowego w siłach zbrojnych PRL. Część I. Warszawa, 1983.
46. Z działalności Centralnej Komisji Koordynacyjnej ds Rekrutacji. W "Żołnierz Wolności" nr 289, 1988.
47. T. Zmyj - Analiza porównawcza wyników badań selekcyjnych kandydatów do WOŚS. /maszynopis pracy magisterskiej/, Warszawa, 1971.
48. K. Żegnałek - Czynniki warunkujące efektywność samodzielnego uczenia się podchorążych w wyższych szkołach oficerskich /maszynopis rozprawy doktorskiej/. Warszawa, 1978.
49. K. Żegnałek - Uwarunkowania efektywności kształcenia i ich badanie w uczelni wojskowej. W "Dydaktyka Wyższej Szkoły Wojskowej" nr 7, 1990.

Rodzaj ukończonej szkoły średniej przez kandydatów do akademii.

Typ ukończonej szkoły średniej	kandydaci do akademii					
	w roku 1989		w roku 1990		razem	
	ilość w %	ocena średnia	ilość w %	ocena średnia	ilość w %	ocena średnia
Technikum Mechaniczne	23,46	3,72	16,0	3,58	22,54	3,69
Technikum zawodowe	2,79	3,89			2,45	3,89
Technikum elektryczne	4,47	4,03	12,0	3,20	5,39	3,76
Technikum Kolejowe	2,23	3,35			1,96	3,35
Technikum Budowlane	6,70	3,91			5,88	3,91
Technikum Górnicze	0,56	3,05			0,49	3,05
Technikum Samochodowe	0,56	3,15	4,0	4,00	0,98	3,57
Technikum Łączności	0,56	4,70			0,49	4,70
Technikum Komunikacji	0,56	3,45			0,49	3,45
Technikum Melioracyjne	0,56	3,65			0,49	3,65
Technikum Ogrodnicze	0,56	4,20			0,49	4,20
Technikum Energetyczne	0,56	4,20			0,49	4,20
Technikum Gastronomiczne	0,56	4,35			0,49	4,35
Technikum Rolnicze	1,65	3,80			1,47	3,80
Technikum Chemiczne	1,68	4,19			1,47	4,19
Technikum Elektromechaniczne			4,0	3,86	0,49	3,86
Liceum Ogólnokształcące	32,69	3,66	24,0	3,74	31,38	3,68
Liceum Zawodowe	14,72	3,68	28,0	4,08	16,19	3,78
Liceum Ekonomiczne	0,56	3,74			0,40	3,74
Liceum Lotnicze	2,23	4,00	8,0	4,77	2,94	4,26
Liceum Poligraficzne			4,0	3,83	0,49	3,83
Szkoła Chorych	2,79	3,93			2,45	3,93
Ogółem:	100	3,85	100	3,86	100	3,85

Oceny średnie kandydatów do akademii uzyskane na egzaminie wstępnym w 1989 roku.

Wydział	Grupy /grupa/	Ocena średnia z przedmiotu						
		wie- dza społ-p	takty ka	his wojs.	topog wojs.	język ros.	w-f	razem
Wydział Wojsk Lądowych	grupy ogólnowojskowe	3,77	3,74	3,80	4,03	3,24	3,84	3,73
	grupa rozp.ogólnowojskowego	3,64	3,85	4,07	3,57	3,50	3,71	3,72
	grupa wojsk rakiet i artylerii	4,00	3,35	3,88	3,41	3,12	3,35	3,52
	grupa OPL	3,88	4,06	3,41	3,76	3,06	3,88	3,67
	grupa wojsk łączn.	3,82	3,80	3,36	3,63	2,73	3,46	3,47
	grupa wojsk inżyn.	3,71	3,29	3,43	3,00	2,71	3,29	3,24
	grupa wojsk chem.	4,00	4,00	3,89	2,18	3,33	3,55	3,66
	grupa ogólnokwaterymistrzowska	3,35	4,04	3,88	3,53	3,00	3,76	3,59
	grupa komunikacji wojsk	3,76	2,22	3,67	4,11	3,44	3,33	3,42
Razem		3,77	3,59	3,71	3,47	3,13	3,57	3,56
Wydział WLiOP	grupa wojsk lotn.	3,85	3,64	3,64	4,14	3,50	4,07	3,81
	grupa wojsk OPK	3,67	3,40	3,47	3,73	3,07	3,60	3,49
	grupa ZWL i OPK	4,00	3,75	3,37	3,87	3,00	3,50	3,58
Razem		3,84	3,59	3,49	3,91	3,19	3,72	3,62
Łącznie WWL i WWLiOP		3,80	3,59	3,65	3,58	3,15	3,61	3,57

Źródło - "Wyniki egzaminów wstępnych i naboru kandydatów na studia dyplomowe w ASG WP" s.43-51
/księga archiwalna nr 3997/.

Wypis z "Informatora dla kandydatów na studia dyplomowe w Akademii Sztapu Generalnego WP", Warszawa 1986. s.24-34.

IV. ZAKRES EGZAMINÓW I SPRAWDZIANÓW

A. EGZAMIN Z WIEDZY SPOŁECZNO-POLITYCZNEJ - dla wszystkich kierunków studiów na Wydziale WŁąd. oraz Wydziale WLiOPK

Klasowy charakter polityki i jej rola w całokształcie stosunków społecznych. Związek polityki z innymi sferami życia społecznego, zwłaszcza z ekonomiką. Marksistowsko-leninowska doktryna państwa i władzy. Klasowe treści państwa socjalistycznego. Istota i forma dyktatury proletariatu. Demokracja socjalistyczna a demokracja burżuazyjna.

Polityczne doktryny imperializmu. Rewizjonizm - jego funkcje społeczne i klasowe. NATO - jego geneza i rola we współczesnym świecie.

Problem niemiecki po drugiej wojnie światowej. Rola NRD we współczesnym świecie.

Zasady polityki zagranicznej państw socjalistycznych. Teoria i praktyka pokojowego współistnienia. Główne założenia i kierunki polityki zagranicznej PRL.

Układ Warszawski - jego geneza, rozwój i rola we współczesnym świecie.

Ogólna charakterystyka krajów rozwijających się. Współczesny etap walki narodowowyzwoleńczej.

Główne problemy ruchu komunistycznego i robotniczego po II wojnie światowej. Stanowisko ruchu komunistycznego wobec problemów walki o pokój, rewolucji socjalistycznej, jedności ruchu robotniczego oraz walki z rewizjonizmem i dogmatyzmem.

Międzynarodowa ingerencja i dezintegracja gospodarcza i polityczna. Różnice między integracją gospodarczą państw kapitalistycznych i socjalistycznych. Dekolonizacja. Neokolonizacja.

Polityka społeczna i gospodarcza PRL zawarta w programach wytyczanych na zjazdach PZPR. Najważniejsze aktualne wydarzenia gospodarcze, polityczne i społeczne w PRL.

Struktura organizacyjna, funkcje i zadania aparatu politycznego oraz instancji i organizacji partyjnych w wojsku. Praca partyjno-polityczna w działaniach bojowych pododdziału. Główne zadania i kierunki rozwoju kultury w jednostkach wojskowych.

B. EGZAMIN Z TAKTYKI - na kierunki studiów w Wydziale Wojsk Lądowych

1. Taktyka ogólna - dla wszystkich kierunków studiów

Charakterystyka współczesnej walki oraz środki i sposoby jej prowadzenia. Skład i przeznaczenie wojsk lądowych.

Cel i charakterystyka natarcia. Organizacja i prowadzenie natarcia przez batalion piechoty /czołgów/. Zasady wykonywania marszu.

Zasady przechodzenia wojsk do obrony. Wymagania stawiane obronie. Organizacja i prowadzenie obrony przez batalion piechoty /czołgów/.

Organizacja dowodzenia i współdziałania w natarciu i obronie batalionu piechoty /czołgów/. Rodzaje zabezpieczenia bojowego i ich charakterystyka.

Normy taktyczne pododdziałów piechoty i czołgów w marszu, natarciu i obronie. Forma i treść dokumentów bojowych. Znaki i skróty taktyczne.

Organizacja pododdziałów ogólnowojskowych /drużyna - batalion/. System alarmowy i zasady jego funkcjonowania. Osiąganie wyższych stanów gotowości bojowej batalionu piechoty.

Ponadto dla kierunku ogólnowojskowego

Możliwości bojowe, wzmocnienie i wsparcie, ugrupowanie oraz treść zadań batalionu piechoty /czołgów/ w natarciu. Prowadzenie natarcia, odparcie kontrataku, przejście do pościgu. Właściwości organizacji i prowadzenia natarcia na wybrzeżu morskim, w górach, zimie i lesie oraz forsowania przeszkody wodnej.

Zadania i sposób działania batalionu piechoty jako oddziału wydzielonego, oddziału obejścia, oddziału rajdowego lub taktycznego desantu powietrznego.

Charakterystyka boju spotkaniowego, jego przygotowanie i prowadzenie.

Możliwości bojowe, wzmocnienie i wsparcie, ugrupowanie oraz treść zadań batalionu piechoty /czołgów/ w obronie. Sposób wykorzystania artylerii, czołgów, bojowych wozów piechoty /transporterów opancerzonych/ i środków przeciwpancernych w obronie batalionu. Organizacja systemu ognia w obronie. Właściwości organizacji i prowadzenia obrony przeszkody wodnej, obrony w górach, lesie, w nocy i zimie.

Walka batalionu piechoty /czołgów/ w okrążeniu i wyjście z okrążenia.

Cel, zasięg i prędkość marszu. Miejsce i rola batalionu w ugrupowaniu marszowym pułku. Skład i zadania elementów ubezpieczenia marszowego. Rodzaje oraz organizacja postojów i odpoczynków. Właściwości wykonywania marszu w górach i zimie. Zasady przewozu pododdziałów transportem kolejowym.

Sposób rozmieszczania, wielkość powierzchni oraz warunki, jakim powinny odpowiadać rejony rozmieszczenia w terenie pododdziałów piechoty, czołgów i artylerii. Skład, zadania i sposób działania ubezpieczenia postojów.

2. Rozpoznanie wojskowe i armie obce - dla wszystkich kierunków studiów

Rozpoznanie wojskowe i ogólny jego podział. Wymagania stawiane rozpoznaniu. Zadania rozpoznawcze w podstawowych rodzajach działań bojowych batalionu piechoty /czołgów/. Elementy rozpoznawcze wydzielane w batalionie piechoty /czołgów/ oraz sposoby zdobywania przez nie wiadomości o nieprzyjacielu.

Organizacja, uzbrojenie i wyposażenie brygady zmechanizowanej i pancernej oraz zasady użycia pododdziałów zmechanizowanych i pancernych armii RFN, USA i WB /do batalionu włącznie/ w podstawowych rodzajach działań bojowych.

Ponadto dla kierunku rozpoznania wojskowego

Rodzaje i charakterystyka rozpoznania taktycznego. Organizacja, uzbrojenie i wyposażenie pododdziałów rozpoznawczych, możliwości bojowe oraz normy taktyczne elementów rozpoznawczych organizowanych przez pułk zmechanizowany /czołgów/.

Zasady organizowania i działania posterunku obserwacyjnego, ruchomego posterunku obserwacyjnego, wypadu, zasadzki ogniowej i chwytającej, patrolu rozpoznawczego, samodzielnego patrolu rozpoznawczego oraz bojowego patrolu rozpoznawczego.

Organizacja rozpoznania dróg, mostów, wiaduktów, szerokiej przeszkody wodnej, osiedla oraz obiektów w ugrupowaniu nieprzyjaciela.

Zasady prowadzenia działań bojowych przez pododdziały zmechanizowane i pancerne /do brygady włącznie/ armii RFN, USA i WB.

3. Taktyka wojsk rakietowych i artylerii - dla wszystkich kierunków studiów

Przeznaczenie i ogólne zadania pododdziałów artylerii w walce. Zadania wykonywane podczas artyleryjskiego przygotowania i wsparcia ataku. Charakterystyka zadań w obronie. Ogólne zasady ugrupowania pododdziału artylerii w natarciu i obronie.

Ponadto dla kierunku wojsk rakietowych i artylerii

Zadania artyleryjskiego rozpoznania dywizjonu artylerii w walce. Dowiązanie topogeodezyjne, przygotowanie meteorologiczne i techniczne. Rozwinięcie dywizjonu artylerii. Dowodzenie pododdziałem artylerii w walce. Zadania ogniowe wykonywane podczas artyleryjskiego przygotowania i wsparcia ataku.

Przygotowanie strzelania i kierowanie ogniem, określenie nastaw do strzelania na podstawie przygotowania dokładnego i pobieżnego, strzelanie wg znaku i wielkości uchyleń, przy użyciu śmigłowca i samolotu, właściwości strzelania odbitkowego

i górną grupą kątów, określenie nastaw do strzelania na podstawie wyników wstrzeliwania /tworzenia/ celów pomocniczych, ogień skuteczny do celów ruchomych - kolumn, grup piechoty i czołgów, ruchomy i stały ogień zaporowy, ogień do celów nawodnych, kolejne ześrodkowanie ognia i wał ogniowy, zasady strzelania i kierowania ogniem w nocy i w górach.

Możliwości bojowe baterii i dywizjonu artylerii w natarciu i obronie.

Dane taktyczno-techniczne sprzętu artyleryjskiego występującego na szczeblu pułku zmechanizowanego /czołgów/.

4. Taktyka wojsk obrony przeciwlotniczej dla wszystkich kierunków studiów

Cel i zadania obrony przeciwlotniczej w działaniach bojowych. Ogólne zasady obrony przeciwlotniczej w natarciu i obronie. Pojęcie powszechnej obrony przeciwlotniczej, wykorzystanie broni strzeleckiej do walki z celami powietrznymi, bierna obrona przeciwlotnicza.

Ponadto dla kierunku wojsk obrony przeciwlotniczej

Organizacja i działanie baterii /plutonu/ artylerii przeciwlotniczej, elementy ugrupowania bojowego i ich rozmieszczenie na stanowisku ogniowym, możliwe warianty ugrupowania bojowego baterii, dowodzenie baterią /plutonem/ w czasie działań bojowych.

Organizacja rozpoznania w baterii /plutonie/ i sposoby poszukiwania celów powietrznych przez pododdziały OPL pułku zmechanizowanego /czołgów/, wykorzystanie radiopelengatorów przez pododdziały rakiet plot, organizacja i prowadzenie rozpoznania wzrokowego w marszu i na SO, organizacja wskazywania celów

powietrznych w pododdziałach OPL pułku.

Możliwości bojowe plutonu i baterii artylerii przeciwlotniczej w zakresie osłony wojsk i obiektów.

Dane taktyczno-techniczne środków OPL występujących na szczeblu pułku zmechanizowanego /czołgów/.

Charakterystyka i zasady działania środków napadu powietrznego armii USA, RFN i WB.

5. Taktyka wojsk łączności - dla wszystkich kierunków studiów

Zasady wykorzystania pododdziałów łączności batalionu piechoty /czołgów/. Zasady organizacji łączności dowodzenia i współdziałania. Organizacja łączności w natarciu i obronie batalionu. Zasady prowadzenia korespondencji radiowej.

Ponadto dla kierunku wojsk łączności

Przeznaczenie i zasady wykorzystania wojsk łączności.

Wzły łączności batalionu i pułku, ich przeznaczenie, struktura organizacyjna oraz zasady rozwijania i przemieszczania. Sposoby organizacji łączności różnymi środkami.

Rodzaje i charakterystyka zakłóceń radioelektronicznych. Ochrona łączności radiowej przed rozpoznaniem i zakłóceniami stosowanymi przez nieprzyjaciela. Ochrona sił i środków łączności przed bronią masowego rażenia. Dokumenty łączności.

Możliwości bojowe plutonu łączności batalionu i kompanii łączności pułku.

Dane taktyczno-techniczne radiowych, radiotelefonicznych, radioliniowych i przewodowych środków łączności będących w wyposażeniu pododdziałów łączności pułku zmechanizowanego /czołgów/. Wykorzystanie środków łączności wozów dowodzenia w systemie łączności pułku.

6. Taktyka wojsk inżynieryjnych - dla wszystkich kierunków studiów

Zadania zabezpieczenia inżynieryjnego działań bojowych. Inżynieryjna rozbudowa rejonu obrony batalionu piechoty /czołgów/. Rodzaje zapór inżynieryjnych i sposoby ich ustawiania oraz pokonywania. Rodzaje i budowa min przeciw piechocie i czołgom wojsk własnych.

Rodzaje i organizacja przepraw. Zasady wykorzystania w natarciu i obronie pododdziałów inżynieryjnych.

Ponadto dla kierunku wojsk inżynieryjnych

Zadania wojsk inżynieryjnych w działaniach bojowych i zasady ich użycia.

Sposoby wykonywania przejść w zaporach minowych. Budowa przepraw desantowych, promowych i mostowych. Przygotowanie oraz utrzymanie dróg marszu i manewru. Budowa zapór inżynieryjnych w obronie. Minowanie manewrowe. Rozpoznanie inżynieryjne przeszkód wodnych, zapór inżynieryjnych i obiektów drogowych. Pododdziały specjalistyczne wojsk inżynieryjnych i ich przeznaczenie.

Możliwości bojowe kompanii saperów pułku zmechanizowanego /czołgów/ w natarciu i obronie.

Dane taktyczno-techniczne sprzętu inżynieryjnego i prawowego oraz środki maskujące będące w wyposażeniu pododdziałów inżynieryjnych.

7. Taktyka wojsk chemicznych - dla wszystkich kierunków studiów

Zasady organizacji rozpoznania skażeń w działaniach bojowych pododdziałów. Sposoby działania pododdziałów w terenie skażonym. Zasady wykorzystania indywidualnych i zbiorowych środków ochrony przed skażeniami oraz właściwości terenu, sprzętu bojowego i urządzeń inżynieryjnych. Organizacja likwidacji skażeń w działaniach bojowych batalionu piechoty /czołgów/.

Określenie parametrów wybuchów jądrowych, środki przenoszenia broni jądrowej. Jednostki pomiaru promieniowania jonizującego. Choroba popromienna. Sposoby ochrony przed skażeniami promieniotwórczymi.

Klasyfikacja bojowych środków trujących i ich właściwości. Środki dymne i zapalające pododdziałów.

Zabiegi sanitarne i specjalne, ich rodzaje, środki i sposoby przeprowadzania.

Ponadto dla kierunku wojsk chemicznych

Zakres pracy i obowiązków dowódców pododdziałów chemicznych podczas organizacji zabezpieczenia chemicznego działań bojowych. Zasady wykorzystania i działania pododdziałów wojsk chemicznych. Możliwości bojowe plutonu i kompanii chemicznej.

Dane taktyczno-techniczne podstawowych środków i sprzętu chemicznego będącego w wyposażeniu plutonu chemicznego pułku zmechanizowanego /czołgów/.

Fizyczne podstawy, zasady budowy i działania amunicji jądrowej.

8. Taktyka tyłów wojsk lądowych - dla wszystkich kierunków studiów

Podstawowe pojęcia i definicje dotyczące tyłów wojsk lądowych. Ogólne zasady zaopatrywania batalionu piechoty /czołgów/ w marszu i natarciu. Ogólne zasady dowozu środków materiałowych na szczeblach taktycznych w działaniach bojowych. Wielkość i urzutowanie zapasów materiałowych w batalionie piechoty /czołgów/. Zużycie środków materiałowych w batalionie piechoty /czołgów/ w działaniach bojowych.

Ogólne zasady zabezpieczenia medycznego wojsk w działaniach bojowych. Rodzaje pomocy medycznej udzielanej do szczebla batalionu włącznie. Przeprowadzenie ewakuacji rannych i chorych w batalionie piechoty /czołgów/ w działaniach bojowych.

Struktura organizacyjna pododdziałów tyłowych batalionu piechoty /czołgów/ i ich zadania w walce.

Ponadto dla kierunku ogólnokwatermistrzowskiego i komunikacji wojskowej

Wpływ warunków organizacji i prowadzenia działań bojowych przez batalion piechoty /czołgów/ na zużycie środków materiałowych oraz na wielkość strat sanitarnych. Wielkość i charakter strat sanitarnych w batalionie piechoty /czołgów/. Możliwości w zakresie udzielania pomocy medycznej oraz ewakuacji rannych i chorych na szczeblu batalionu.

Ugrupowanie i rozmieszczenie pododdziałów tyłowych batalionu piechoty /czołgów/ w działaniach bojowych.

Jednostki kalkulacyjno-operacyjne podstawowych środków materiałowych.

9. Technika wojskowa i zabezpieczenie techniczne wojsk lądowych
- dla wszystkich kierunków studiów

Zasadnicze pojęcia i definicje dotyczące zabezpieczenia techniczno-specjalnego.

Podstawowe dane taktyczno-techniczne uzbrojenia i sprzętu technicznego występującego w batalionie piechoty /czołgów/.

Zasady działania elementów pionu technicznego batalionu piechoty /czołgów/ w podstawowych rodzajach działań bojowych.

Wykorzystanie w walce urządzeń noktowizyjnych i laserowych, zwłaszcza zaś umieszczonych na wozach bojowych.

C. EGZAMIN Z TAKTYKI - na kierunki studiów na Wydziale Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej Kraju

1. Taktyka wojsk lotniczych - dla kierunku wojsk lotniczych

Rodzaje lotnictwa frontowego /LM, LMB, LR, LT, L pomocnicze/ i ich przeznaczenie. Rodzaje lotnictwa wojsk lądowych /LSz, LT, LR, L pomocnicze/ i ich przeznaczenie.

Struktura organizacyjna eskadry lotnictwa /śmigłowców/.

Charakterystyka stopni gotowości bojowej i orientacyjne czasy przechodzenia do poszczególnych stopni gotowości bojowej pododdziałów różnych rodzajów lotnictwa.

Sposoby działań bojowych poszczególnych rodzajów lotnictwa.

Ugrupowania bojowe pododdziałów LM, LMB, śmigłowców transportowych i bojowych.

Walka powietrzna pojedynczego samolotu, pary i klucza LM.

Atakowanie obiektów naziemnych przez parę, klucz i eskadrę LMB /sposoby atakowania, stosowane manewry/.

Rodzaje rozpoznania powietrznego oraz sposoby rozpoznania obiektów punktowych i liniowych przez pojedynczy samolot i parę LR.

Zwalczanie obiektów naziemnych przez pododdziały śmigłowców bojowych /sposoby atakowania, stosowane manewry/.

Przygotowanie pododdziału lotnictwa do wykonania zadania bojowego /lotu bojowego/.

Zasady nawigowania samolotów i śmigłowców. Wybór trasy lotu. Określenie warunków lotu. Wybór środków rażenia i zasady ich użycia. Charakterystyka środków łączności /radiowej, radioliniowej i przewodowej/ oraz środków radiotechnicznego ubezpieczenia lotów rozmieszczanych na lotnisku i wykorzystywanych w działaniach pododdziału lotnictwa.

Znaki i skróty taktyczne oraz umiejętności naniesienia sytuacji taktycznej na mapę, w tym również decyzji dowódcy eskadry o wykonaniu zadania bojowego.

Podstawowe dane taktyczno-techniczne samolotów, śmigłowców i naziemnych środków obrony przeciwlotniczej armii USA, RFN i WB oraz zasady ich użycia. Charakterystyka podstawowych obiektów naziemnych nieprzyjaciela zwalczanych przez własne samoloty i śmigłowce /środki przenoszenia broni jądrowej, artyleria, środki pancerne/.

Podstawowe dane taktyczno-techniczne samolotów i śmigłowców Wojska Polskiego, ich charakterystyka, ze szczególnym uwzględnieniem uzbrojenia.

2. Taktyka wojsk obrony powietrznej kraju - dla kierunku wojsk obrony powietrznej kraju

Przeznaczenie i zadania wykonywane przez lotnictwo myśliwskie OPK. Właściwości bojowe lotnictwa myśliwskiego, zasady bazowania oraz rozmieszczenia pododdziałów i sprzętu na lotnisku. Charakterystyka stopni gotowości bojowej lotnictwa myśliwskiego, sposobów działań bojowych oraz zasady dowodzenia lotnictwem myśliwskim.

Przeznaczenie i zadania wojsk rakietowych w systemie OPK. Ogólna charakterystyka i właściwości bojowe przeciwlotniczych zestawów wojsk rakietowych OPK. Przeznaczenie, zadania, organizacja, wyposażenie, ugrupowanie i możliwości bojowe dywizjonu rakietowego OPK. Charakterystyka stopni gotowości bojowej wojsk rakietowych OPK.

Przeznaczenie i zadania wojsk radiotechnicznych OPK. Przeznaczenie, zadania, wyposażenie, ugrupowanie i możliwości bojowe kompanii radiotechnicznej OPK. Możliwości sprzętu radiolokacyjnego oraz zautomatyzowanych systemów dowodzenia szczebla taktycznego. Zasady sporządzania meldunków o sytuacji powietrznej i jej zobrazowanie na stanowiskach dowodzenia. Charakterystyka informacji radiolokacyjnej o obiektach powietrznych, jej podział z punktu widzenia potrzeb dowodzenia wojskami OPK na szczeblu taktycznym.

Przeznaczenie i zadania pododdziałów rozpoznania i przeciwdziałania radioelektronicznego OPK. Wyposażenie pododdziałów

rozpoznania i przeciwdziałania radioelektronicznego OPK.

Podstawowe pojęcia z zakresu nawigacji lotniczej. Sposoby nawigowania statków powietrznych. Ogólne wiadomości o systemach nawigacyjnych.

Dane taktyczno-techniczne samolotów myśliwskich oraz charakterystyka ich uzbrojenia, przeciwlotniczych zestawów rakietowych, podstawowego sprzętu radiolokacyjnego i zautomatyzowanego systemu dowodzenia, sprzętu rozpoznania radioelektronicznego i walki radioelektronicznej, środków łączności radiowej i przewodowej oraz radiotechnicznego ubezpieczenia lotów, będących w wyposażeniu pododdziałów i oddziałów wojsk OPK.

Podstawowe dane taktyczno-techniczne zasadniczych środków napadu powietrznego armii USA, RFN, WB oraz ich możliwości przestrzenne.

3. Taktyka tyłów Wojsk Lotniczych i Wojsk Obrony Powietrznej Kraju - dla kierunku zabezpieczenia wojsk lotniczych i obrony powietrznej kraju.

Cel i treść zabezpieczenia tyłowego WL i OPK. Pododdziały i służby tyłowe pułku lotniczego oraz oddziałów wojsk OPK, ich przeznaczenie i zadania. Zasady osiągania wyższych stanów gotowości bojowej przez służby i pododdziały tyłowe.

Cel i treść zabezpieczenia materiałowego. Jednostki obliczeniowe /miary/ i współczynniki stosowane w kalkulacjach materiałowych. Przebieg procesu zaopatrywania eskadry lotniczej /pododdziału wojsk rakietowych i radiotechnicznych OPK/ w należne i potrzebne środki materiałowe.

Cel i treść zabezpieczenia technicznego. Zasady zabezpieczenia technicznego samolotów, sprzętu bojowego i pojazdów mechanicznych. Zakres i zasady obsługi technicznych w eskadrze lotniczej i służbie samochodowej.

Cel i treść zabezpieczenia medycznego. Zakres i zasady udzielania pomocy medycznej porażonym i chorym. Cel i treść zabezpieczenia sanitarnohigienicznego i przeciwepidemiologicznego.

Zabezpieczenie lotniskowo-techniczne. Organizacja obsługi lotniskowo-technicznej eskadry. Przeznaczenie i zadania rzutu naziemnego zabezpieczenia pułku lotniczego /czołówki zaopatrzenia/. Zasady formowania rzutów /czołówek/.

Obowiązki osób funkcyjnych kolumny samochodowej. Prędkość marszu pojedynczych samochodów i kolumn samochodowych. Zależność prędkości od pory roku, doby, klasy dróg i ładunku.

Zasady przewozu mps, amunicji, sprzętu technicznego, gazów sprężonych i sprzętu kwatermistrzowskiego.

Lotnisko i jego podstawowe elementy. Znaczenie i zadania maskowania obiektów na lotnisku. Zasady obrony i ochrony lotnisk.

Dane taktyczno-techniczne oraz charakterystyka sprzętu i urządzeń technicznych będących w wyposażeniu służb i pododdziałów tyłowych WL i OPK.

Dane taktyczno-techniczne przeciwlotniczych zestawów rakietowych, stacji radiolokacyjnych, środków łączności radiowej, przewodowej oraz radiotechnicznego ubezpieczenia lotów, będących w wyposażeniu pododdziałów WL i OPK.

Podstawowe dane taktyczno-techniczne samolotów i śmigłowców bojowych państw zachodnich.

4. Taktyka ogólna - dla wszystkich kierunków studiów

Charakterystyka współczesnej walki oraz środki i sposoby jej prowadzenia. Skład i przeznaczenie wojsk lądowych.

Podstawowe pojęcia taktyczne i ich definicje /marsz, natarcie, obrona/.

Organizacja i prowadzenie działań bojowych przez batalion piechoty /czołgów/. Znaki i skróty taktyczne.

Określenie parametrów wybuchów jądrowych, środki przenoszenia broni jądrowej. Jednostki pomiaru promieniowania jonizującego. Choroba popromienna. Sposoby ochrony przed skażeniami promieniotwórczymi.

Klasyfikacja bojowych środków trujących i ich właściwości.

Zabiegi sanitarne i specjalne, ich rodzaje, środki i sposoby przeprowadzania.

D. SPRAWDZIANY - dla wszystkich kierunków studiów na Wydziale WŁąd. oraz Wydz. WL i OPK

1. Historia wojskowa

Walki Polaków z najazdem feudałów niemieckich i Zakonu Krzyżackiego: bitwa pod Cedynią /972r./, Głogowem /1109r./, Płowcami /1331r./ i Grunwaldem /1410r./.

Walki wojsk polskich z najazdami szwedzkimi i tureckimi w XVII w., bitwa pod Kircholmem /1605r./, i Wiedniem /1683r./.

Walki narodu polskiego o niepodległość w okresie zaborów: w powstaniu kościuszkowskim 1794r. /Racławice/, w powstaniu listopadowym 1830-1831r. /Grochów, Ostrołęka/, w powstaniu styczniowym 1863r. /Chruślina, Kobylanka/.

Udział polskich oddziałów wojskowych w Wielkiej Rewolucji Październikowej.

Tendencje i kierunki rozwoju polskiej myśli wojskowej w okresie XX-lecia międzywojennego.

Wojna obronna narodu polskiego w 1939r.: przyczyny wybuchu wojny, siły zbrojne i plany stron oraz charakterystyka przebiegu działań.

Walka narodów radzieckich z agresją Niemiec hitlerowskich w Wielkiej Wojnie Narodowej /1941-1945r./: plany stron, ogólna charakterystyka ważniejszych operacji: pod Moskwą, Kurskiem, na Białorusi, ziemiach polskich i obszarach III Rzeszy.

Polski ruch oporu w walce z okupantem hitlerowskim: organizacje zbrojne, formy działań i ważniejsze bitwy.

Organizacja i działanie Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie /Narwik, Tobruk, Monte Cassino, Falaise, Arnhem/.

Narodziny i organizacja LWP. Charakterystyka i ocena walk: pod Lenino i nad środkową Wisłą, udział w wyzwoleniu Warszawy i Pomorza Zachodniego, w przełamaniu Wału Pomorskiego i operacji berlińskiej.

Wkład narodu polskiego w rozgromienie Niemiec hitlerowskich. Udział LWP w umacnianiu władzy ludowej oraz w realizacji przemian społeczno-politycznych w kraju.

Polityczne i wojskowe aspekty wojen lokalnych po drugiej wojnie światowej: wojna koreańska /1950-1953r./, interwencja zbrojna Stanów Zjednoczonych A.P. w Wietnamie /1957-1975r./, wojny izraelsko-arabskie /1948-1975r./, inne konflikty zbrojne.

2. Topografia wojskowa

Teren, jego rodzaje, charakterystyka i wpływ na działania

bojowe. Właściwości taktyczne terenu, sposoby jego rozpoznania i oceny. Możliwości zmiany warunków terenowych powstałych w wyniku użycia broni jądrowej.

Istota orientacji topograficznej. Orientacja w terenie z mapą i bez mapy. Azymuty, ich rodzaje i przeznaczenie. Podstawowe sposoby dokonywania pomiarów terenowych: azymutów, odległości, wysokości przedmiotów terenowych.

Mapy wojskowe, ich klasyfikacja i nomenklatura. Rodzaje map topograficznych, układy i rodzaje współrzędnych, rzeźba i pokrycie terenu, rodzaje znaków umownych. Opis pozaramkowy. Nomenklatura map topograficznych, zasady doboru, klejenia i wypuklenia map.

3. Język rosyjski

Kandydat powinien posiadać następującą znajomość języka rosyjskiego:

a/ rozumieć krótkie wykłady i dyskusje o średnim stopniu trudności językowej na temat życia codziennego i tematy związane z zawodem wojskowym, rozumieć otrzymane rozkazy, polecenia itp. sformułowane ustnie w prostej formie językowej, umieć wyowiadać się na tematy związane z zawodem /uzbrojenie i wyposażenie, podstawowe działania taktyczne/, wydawać rozkazy i polecenia oraz składać meldunki w prostej formie językowej, stosować zwroty wojskowe;

b/ umieć: czytać ze zrozumieniem teksty o znanej tematyce, tłumaczyć na język polski bez słownika nieznane teksty o średnim stopniu trudności, zawierające terminologię wojskową, tłumaczyć na język rosyjski z ewentualnym korzystaniem ze słownika, posiadać praktyczną znajomość zasad ortografii i gramatyki.

4. Szkolenie fizyczne

Pływanie na dystansie 50 m. Bieg na czas na dystansie 1000 m. Podciąganie na drążku.

Wypis z "Informatora dla kandydatów na studia dyplomowe i magisterskie w Akademii Obrony Narodowej" AON Warszawa 1991. s.9-16.

IV. ZAKRES EGZAMINÓW I SPRAWDZIANÓW

A. EGZAMIN Z WIEDZY SPOŁECZNEJ - na wszystkich wydziałach

Przeobrażenia systemu społeczno-politycznego i gospodarczego w Polsce /1989-1991/. Główne kierunki polityki zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej.

Zjednoczenie Niemiec i jego następstwa dla polityki europejskiej. Ocena możliwości integracji Europy. Rola Konstytucji 3 Maja - idee, wartości, następstwa. Znaczenie powstań narodowych dla odrodzenia Rzeczypospolitej.

Wpływ klęski wrześniowej na współczesne dzieje Polski. Polityczno-społeczne koncepcje utworzenia państwa polskiego po II wojnie światowej.

Źródła i następstwa konfliktów społecznych w Polsce /1945-1991/. Tradycje oręża polskiego od X do XX wieku. Geneza i rozwój Wojska Polskiego II Rzeczypospolitej. Udział żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej.

Idea wychowania obywatelskiego w tradycjach wychowawczych Wojska Polskiego. Perspektywy rozwojowe cywilizacji a aktualne problemy wychowania żołnierzy Wojska Polskiego.

Ocena wojny w Zatoce Perskiej. Ocena zagrożenia bezpieczeństwa RP w warunkach zmian dokonujących się w Europie i na świecie. Sposoby zapewniania najwyższego poziomu szkolenia i wychowania w kompanii /baterii, eskadrze/. Umotywowanie podjęcia studiów w AON, w akademii zagranicznej. Opracowanie recenzji książki /sztuki teatralnej/.

Humanizacja w wojsku a kształtowanie żołnierskiej dyscypliny. Cele, treści, formy i metody kształcenia oraz wychowania wojskowego. Psychologiczne podstawy kształtowania żołnierskiej osobowości. Miejsce i rola działalności kulturalnej w systemie wychowania wojskowego.

B. EGZAMIN Z TAKTYKI - na studia w Wydziale Wojsk Lądowych, Wydziale Nauk Humanistycznych i Wydziale Strategiczno-Obronnym

Taktyka ogólna i rodzajów wojsk

Charakterystyka współczesnej walki oraz środki i sposoby jej prowadzenia. Skład i przeznaczenie wojsk lądowych.

Cel i charakterystyka obrony. Zasady przechodzenia wojsk do obrony. Możliwości bojowe, wzmocnienie, wsparcie, ugrupowanie bojowe oraz treść zadań batalionu piechoty /czołgów/ w obronie. Organizacja i prowadzenie walki obronnej przez pododdziały batalionu piechoty /czołgów/.

Cel i sposoby przechodzenia wojsk do natarcia. Możliwości bojowe, wzmocnienie, wsparcie, ugrupowanie bojowe oraz treść zadań batalionu piechoty /czołgów/ w natarciu. Organizacja i prowadzenie natarcia przez pododdziały batalionu piechoty /czołgów/. Prowadzenie działań opóźniających.

Zasady wykonywania marszu. Miejsce i rola batalionu w ugrupowaniu marszowym pułku. Skład i zadania elementów ubezpieczenia marszowego. Postoje i odpoczynki. Przewóz pododdziałów transportem kolejowym. Charakterystyka zasad taktyki /walki/.

Rodzaje zabezpieczenia bojowego. Zasady dowodzenia pododdziałami. Praca dowódcy i sztabu batalionu w planowaniu i organizowa-

niu działań bojowych. Znajomość znaków i skrótów taktycznych.

Umiejętności graficznego opracowania decyzji dowódcy batalionu do obrony lub natarcia, z uwzględnieniem elementów ugrupowania bojowego pułku działającego na jego korzyść.

Organizacja pododdziałów pułku /skład i ważniejsze wyposażenie/ oraz ich możliwości bojowe. Znajomość danych taktyczno-technicznych sprzętu znajdującego się w pododdziałach pułku.

Zadania rozpoznania w walce prowadzonej przez batalion piechoty /czołgów/. Elementy rozpoznawcze organizowane w batalionie oraz sposoby zdobywania przez nie wiadomości.

Przeznaczenie i zadania pododdziałów artylerii w walce. Ogólne zasady ugrupowania pododdziałów artylerii w natarciu i obronie.

Cel i zadania obrony przeciwlotniczej w walce. Powszechna obrona przeciwlotnicza oraz sposoby jej realizacji przez pododdziały batalionu piechoty /czołgów/.

Organizacja łączności w czasie prowadzenia walki przez batalion piechoty /czołgów/.

Organizacja zabezpieczenia inżynieryjnego działań bojowych batalionu piechoty /czołgów/. Inżynieryjna rozbudowa rejonu obrony batalionu piechoty /czołgów/. Zasady wykorzystania przydzielonych batalionowi pododdziałów wojsk inżynieryjnych w walce.

Zasady organizacji rozpoznania skażeń przez batalion w walce. Organizacja likwidacji skażeń przez batalion w poszczególnych rodzajach walki.

Zasady zaopatrywania batalionu piechoty /czołgów/ w walce. Dowóz środków materiałowych na szczeblach taktycznych. Wielkość i urzutowanie zapasów materiałowych w batalionie piechoty /czołgów/.

Ogólne zasady zabezpieczenia medycznego. Rodzaje pomocy medycznej udzielanej w pododdziałach /kompania-batalion/.

Działanie elementów zabezpieczenia technicznego batalionu piechoty /czołgów/ w walce. Podstawowe dane taktyczno-techniczne uzbrojenia i sprzętu WP i armii obcych.

C. EGZAMIN Z TAKTYKI - na studia w Wydziale Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej

1. Taktyka wojsk lotniczych - dla kierunku wojsk lotniczych

Rodzaje lotnictwa /LMB, LR, LT, LWL/ i ich przeznaczenie, zadania, możliwości bojowe i zasady bazowania.

Sposoby działań bojowych i wykonywania zadań przez poszczególne rodzaje lotnictwa pojedynczymi samolotami /śmigłowcami/, grupami do eskadry włącznie. Rodzaje rozpoznania powietrznego oraz sposoby rozpoznania obiektów punktowych i liniowych przez pojedynczy samolot i parę LR.

Pokonywanie OPL przeciwnika przez lotnictwo. Nawigowanie samolotami i śmigłowcami. Środki rażenia i zasady ich użycia. Charakterystyka środków łączności /radiowej, radioliniowej i przewodowej/ oraz środków radiotechnicznego ubezpieczenia lotów rozmieszczanych na lotnisku i wykorzystywanych w działaniach pododdziału lotnictwa.

Znaki i skróty taktyczne oraz umiejętność naniesienia sytuacji taktycznej na mapę. Podstawowe dane taktyczno-techniczne samolotów, śmigłowców i naziemnych środków obrony przeciwlotniczej armii państw sąsiednich oraz zasady ich użycia.

Podstawowe dane taktyczno-techniczne samolotów i śmigłowców Wojska Polskiego, ich charakterystyka, ze szczególnym uwzględnieniem uzbrojenia.

2. Taktyka wojsk obrony powietrznej - dla kierunku wojsk obrony powietrznej.

Przeznaczenie i zadania wykonywane przez lotnictwo myśliwskie. Zasady bazowania. Charakterystyka stopni gotowości bojowej lotnictwa myśliwskiego oraz sposoby działań bojowych.

Przeznaczenie i zadania wojsk rakietowych w systemie OP. Ogólna charakterystyka i właściwości bojowe przeciwlotniczych zestawów wojsk rakietowych. Przeznaczenie, zadania, organizacja, wyposażenie, ugrupowanie i możliwości bojowe dywizjonu rakietowego OP. Charakterystyka stopni gotowości bojowej wojsk rakietowych OP.

Przeznaczenie i zadania wojsk radiotechnicznych OP. Przeznaczenie, zadania, wyposażenie, ugrupowanie i możliwości bojowe kompanii radiotechnicznej. Możliwości sprzętu radiolokacyjnego oraz zautomatyzowanego dowodzenia szczebla taktycznego. Zasady sporządzania meldunków o sytuacji powietrznej i jej zobrazowanie na stanowiskach dowodzenia.

Przeznaczenie i zadania pododdziałów rozpoznania i przeciwdziałania radioelektronicznego. Wyposażenie pododdziałów rozpoznania i przeciwdziałania radioelektronicznego.

Sposoby nawigowania statkami powietrznymi. Ogólne wiadomości o systemach nawigacyjnych.

Dane taktyczno-techniczne samolotów maśliwskich, przeciwlotniczych zestawów rakietowych, podstawowego sprzętu radioloka-

cyjnego i zautomatyzowanego systemu dowodzenia, sprzętu rozpoznania radioelektronicznego i walki radioelektronicznej oraz środków łączności radiowej i przewodowej.

Podstawowe dane taktyczno-techniczne statków powietrznych państw sąsiednich oraz ich możliwości przestrzenne.

3. Taktyka tyłów wojsk lotniczych i wojsk obrony powietrznej - dla kierunku zabezpieczenia wojsk lotniczych i obrony powietrznej

Zabezpieczenie tyłowe WL i OP. Pododdziały i służby tyłowe pułku lotniczego oraz oddziałów wojsk OP, ich przeznaczenie i zadania.

Sposoby wykonywania zadań zabezpieczenia materiałowego. Jednostki obliczeniowe /miary/ i współczynniki stosowane w kalkulacjach materiałowych.

Sposoby wykonywania zadań zabezpieczenia technicznego samolotów, sprzętu bojowego i pojazdów mechanicznych. Sposoby wykonywania zadań zabezpieczenia medycznego.

Lotnisko i jego podstawowe elementy. Znaczenie i zadania maskowania obiektów na lotnisku. Zasady obrony i ochrony lotnisk.

Dane taktyczno-techniczne oraz charakterystyka sprzętu i urządzeń technicznych będących w wyposażeniu służb i pododdziałów tyłowych WL i OP oraz zasady ich użytkowania.

Dane taktyczno-techniczne podstawowych typów samolotów, śmigłowców oraz ich uzbrojenie /własnych i państw sąsiednich/. Dane taktyczno-techniczne przeciwlotniczych zestawów rakietowych, stacji radiolokacyjnych, środków łączności radiowej, przewodowej oraz radiotechnicznego ubezpieczenia lotów, będących w wyposażeniu pododdziałów WL i OP.

4. Taktyka ogólna - dla wszystkich kierunków studiów

Charakterystyka współczesnej walki oraz środki i sposoby jej prowadzenia. Rodzaje wojsk lądowych.

Podstawowe pojęcia taktyczne i ich definicje /marsz, natarcie, obrona/. Podstawowe dane głównych środków walki wojsk lądowych.

Organizacja i prowadzenie działań bojowych przez batalion piechoty /czołgów/.

D. SPRAWDZIANY - na studia na wszystkich wydziałach

1. Historia sztuki wojennej i polskiej myśli wojskowej

Walki Polaków z najazdem feudałów niemieckich i Zakonu Krzyżackiego: bitwa pod Cedynią /972r./, Głogowem /1109r./, Płowcami /1331r./ i Grunwaldem /1410r./ Walki wojsk polskich z najazdami szwedzkimi i tureckimi w XVII w., bitwa pod Kircholmem /1605r./, Chocimiem /1673r./ i Wiedniem /1683r./.

Wojna Rzeczypospolitej z Rosją w XVI i XVII w.: wyprawy Batorego, bitwa pod Kłuszynem /1610r./.

Walki narodu polskiego o niepodległość w okresie zaborów: powstanie kościuszkowskie, listopadowe i styczniowe.

Polskie formacje zbrojne w I wojnie światowej. Geneza WP i jego udział w walkach o granice w latach 1918-1921. Polska myśl wojskowa w latach 1918-1939. Wojna obronna narodu polskiego w 1939r: przyczyny wybuchu wojny, siły zbrojne i plany stron oraz charakterystyka przebiegu działań. Ogólny przebieg II wojny światowej. Polski ruch oporu w walce z okupantem: organizacje zbrojne, formy działań i ważniejsze bitwy.

Polskie regularne siły zbrojne na frontach II wojny światowej /Narwik, bitwa o Anglię, Tobruk, Monte Cassino, Falaise, Arnhem, Lenino, Warszawa, Wał Pomorski, Berlin, Budziszyn/.

Wojskowe aspekty wojen lokalnych po II wojnie światowej /Korea, Wietnam, Bliski Wschód, Afganistan/.

2. Topografia wojskowa

Teren i jego rodzaje. Właściwości taktyczne terenu. Orientowanie się w terenie z mapą i bez mapy. Azymuty, ich rodzaje i przeznaczenie. Skala mapy. Pomiar odległości i powierzchni. Odwzorowanie kartograficzne. Rzeźba terenu i jego pokrycie. Zdjęcia lotnicze.

3. Geografia Polski

Terytorium Polski, położenie i granice. Polska na tle szlaków komunikacyjnych Europy. Ukształtowanie powierzchni, wody, gleby, grunty, lasy i klimat. Obszary ekologicznego zagrożenia. Ludność i przyrost naturalny, struktura demograficzna i zawodowa. Główne kierunki rozwoju przemysłu w Polsce. Baza surowcowa. Przemysł paliwowo-energetyczny, elektromaszynowy, chemiczny, mineralny, lekki, spożywczy i lotnictwo. Gospodarka rolna. Handel zagraniczny. Komunikacja.

4. Szkolenie fizyczne

Pływanie na dystansie 50 m /sposobem dowolnym/. Bieg na dystansie 1000 m. Gimnastyka: wymyk na drążku wysokim; uginanie i prostowanie ramion w podporze na poręczach; bieg zygzakiem.

5. Język obcy - do wyboru: angielski, niemiecki, rosyjski, francuski

Test gramatyczny. Tłumaczenie na język polski tekstu obcojęzycznego zawierającego terminologię wojskową.

Stopień trudności w przygotowaniu się kandydatów do egzaminu wstępnego z poszczególnych przedmiotów.

Lp.	Przedmiot egzaminacyjny	Stopień trudności									
		bardzo duży		duży		nie wielki		nie miałem żadnych		brak odpowiedzi	
		ilość wskazań	%	ilość wskazań	%	ilość wskazań	%	ilość wskazań	%	ilość wskazań	%
1.	wiedza społ-polit.	4	3,66	17	15,4	59	53,74	24	21,8	6	5,4
2.	taktyka ogólna	10	9,1	44	40,04	33	30,03	15	13,63	8	7,2
3.	Taktyka rodzajów wojsk i służb	6	5,4	41	37,33	46	41,8	10	9,1	7	6,37
4.	historia wojskowa	8	7,2	40	36,4	47	42,77	12	10,93	3	2,7
5.	topografia wojskowa	3	2,7	20	18,2	45	40,9	21	19,1	21	19,1
6.	język rosyjski	11	10,0	40	36,4	34	30,9	19	17,3	6	5,4
7.	wychowanie fizyczne	-	-	4	3,66	43	39,1	54	49,14	9	8,1
8.	Ogółem:	42	5,42	206	26,73	307	39,91	155	20,1	60	7,8

UWAGI KADRY DYDAKTYCZNEJ AON I KANDYDATÓW NA STUDIA DOTYCZĄCE:

A. System naboru do ASG WP - AON.

1. System naboru do ASG WP - AON jest właściwy przy idealnym podejściu do kierowanych kandydatów w jednostkach wojskowych.
2. Nabór przypadkowy, mało kandydatów - ochotników w pełni tego słowa.
3. Niewłaściwy nabór słuchaczy - w jednostkach wojskowych realizuje się nakazowo limity dotyczące naboru. Nie istnieje żadna rywalizacja w naborze wśród oficerów. Dość często kieruje się oficerów, którzy nie powinni być kierowani, ponieważ brak jest oficerów którzy posiadaliby predyspozycje.
4. Nabór słuchaczy do ASG WP - AON jest zbyt rutynowy.
5. O przyjęciu do ASG WP - AON powinno decydować zdanie egzaminu /lepszemu wygrywa/.
6. Niedopuszczalna jest praktyka przyjmowania na studia do ASG WP - AON bez egzaminów, to demoralizuje i obniża prestiż akademii.
7. Wydaje się konieczne zwiększenie selekcji, zwiększenie wymagalności na egzaminach wstępnych.
8. Przyjmować chętnych, selekcja na pierwszym roku z zaliczeniem WKDO.
9. Skierowanie na studia w ASG WP powinno być wyróżnieniem za dotychczasową służbę oficera, a po skończonych studiach oficer powinien wracać do tej samej jednostki lub ZT. Nie byłoby wówczas oficerów skierowanych na studia bez których "jednostka nie zginie".
10. Należy zwiększyć wymogi w zakresie doświadczeń dowódczo-taktycznych kandydatów na studia, wynikających z przedłużenia stażu dowódczego przed rozpoczęciem studiów w ASG WP - AON.

11. Kandydat na studia w ASG WP - AON powinien być przynajmniej 2 - 3 lata dowódcą kompanii lub szefem sztabu batalionu.
12. Rekrutacja na studia do ASG WP - AON powinna odbywać się ze stanowisk dowódców batalionu piechoty, oficerów operacyjnych i równorzędnych. Nie jest wskazana rekrutacja ze stanowisk dowódców kompanii.
13. Nabór do ASG WP - AON powinien odbywać się ze stanowisk: szef sztabu batalionu, dowódca batalionu, pomocnik szefa sztabu pułku.
14. Nabór ze stanowisk dowódcy kompanii stanowi zbyt duży skok w późniejszej pracy po studiach w ASG WP - AON.
15. System naboru kandydatów na studia w ASG WP - AON nie odpowiada warunkom jednostki. Uważam, że do ASG WP - AON należy werbować kandydatów spośród dowódców batalionów, w innym przypadku mają oni trudności w wykonywaniu obowiązków na wyższych stanowiskach.
16. Na studia w ASG WP - AON należy typować kandydatów o 4 - 5 letnim stażu wojskowej służby zawodowej i pełnych predyspozycjach do przewidywanej drogi służby wojskowej.
17. Nabór słuchaczy do ASG WP - AON z określonym stażem /praktyka liniowa/ i ze stanowisk co najmniej szefa sztabu batalionu oraz ukończone WKDO.
18. Podstawowy warunek przyjęcia do ASG WP - AON - z jednostek liniowych.
19. W jednostkach wojskowych bardzo mało pracuje się z oficerami młodymi w zakresie przygotowania ich do studiów w ASG WP - AON. Dowódca często jest mało zainteresowany odesłaniem dobrego dowódcy kompanii na studia.
20. Ogólnie uważam, że system naboru do ASG WP - AON jest mało segregujący, przez co na studiach znajdują się kandydaci przypadkowi, czasem wbrew woli lub z brakiem odpowiednich kwalifikacji.

Ocena tego stanu rzeczy znalazła potwierdzenie w obserwacjach z minionego roku /88r./, gdy będąc na praktyce starszym ofic. oddz. II POW miałem możliwość spotykania się zarówno z absolwentami ASG WP - oceniając ich działanie, jak i ewentualnymi kandydatami na studia, czy też nie przyjętymi z różnych powodów.

21. Trudno mówić o systemie naboru, kiedy obecnie do ASG WP - AON nie ma zbyt dużo chętnych. Studiować idą ci co chcą a nie ci co powinni, ze względu na predyspozycje. Oficerowie uważają, że lepiej być dowódcą batalionu niż oficerem dyplomowanym i być co kilka lat przenoszonym z jednego garnizonu do drugiego. Różnica finansowa jest zbyt mała aby przyciągała do studiów w akademii. Chętni są - owszem ale do akademii np. w ZSRR, gdzie można trochę zarobić na handlu.

22. Część oficerów "przypadkowych" trafia do ASG WP - AON, idzie tam kto chce, a nie ten co powinien. Za szybko następuje rotacja na stanowiskach służbowych^{po} akademii. Zanim szef sztabu dokładnie pozna pułk i mógłby dobrze organizować szkolenie i pracę, zostaje przeniesiony na inne stanowisko itd.

23. Duża ilość młodej - zdolnej kadry nie wyraża chęci rozpoczęcia studiów w akademii z powodu:

- braku pewności co do powrotu do macierzystego garnizonu,
- obaw podołania zwiększonym obowiązkom na wyższym stanowisku po skończeniu akademii.

24. Oficerowie stosunkowo mało interesują się studiami w ASG WP - AON. Obserwują swoich przełożonych i to ich nie dopinguje do ubiegania się o przyjęcie na studia.

25. Należy przyjmować na studia do akademii ze stanowisk, dowódca batalionu - równorzędny.

26. Nabór kandydatów do ASG WP - AON winien odbywać się ze stanowisk nie dowódcy kompanii lecz oficera sztabu. Absolwent, który poszedł na studia ze stanowiska dowódcy kompanii, po ukończeniu akademii ma duże trudności w wykonywaniu obowiązków służbowych.
27. Obecny system naboru słuchaczy do akademii wydaje się być słuszny z tym, że granicę wieku kandydatów należałoby przesunąć w górę. Kandydat na studia bowiem, na poszczególnych stanowiskach służbowych jest zbyt krótko i nie zawsze można w pełni ocenić jego predyspozycje. Wartościowy i sprawdzony człowiek nie powinien mieć zamkniętych drzwi do wiedzy, którą w sposób dojrzały później wykorzysta.
28. Nabór słuchaczy do akademii powinien się odbywać ze stanowisk: szef sztabu lub dowódca batalionu, w szkolnictwie ze stanowiska asystenta, wykładowcy z 3 - 4 letnim stażem.
29. Nabór przez kolejne szczeble kwalifikacyjne - ZT, OW, kurs przygotowawczy i egzamin w ASG WP - AON.
30. Wyjątkowo duża zależność protekcji i znajomości.
31. Przyjmować do ASG WP - AON z praktyką w jednostkach wojskowych i to tylko od dowódcy kompanii w wyż. Zrezygnować z oficerów "pchanych" na siłę i z poparciem.
32. Nabór słuchaczy na studia w ASG WP - AON jest dość często przypadkowy co uwidacznia się w trakcie studiów. Poza tym młody wiek, niskie stanowiska oraz brak doświadczenia życiowego i zawodowego powodują w dalszej służbie przykre następstwa. Oficerowie na stanowiska dowódczo-sztabowe powinni lepiej poznać pracę na stanowiskach operacyjnego, starszego pomocnika wydziału ZT, a dopiero później dowódcy i szefa sztabu oddziału.

33. System naboru do akademii jest należyty, jednak zbyt mało uwagi zwraca się na predyspozycje słuchaczy co powoduje wyznaczanie na stanowiska po ukończeniu ASG "według kadr", a nie według faktycznych możliwości słuchaczy.

B. Uwagi dotyczące polityki kadrowej w aspekcie naboru do akademii.

1. Nowe zasady działalności kadrowej są prawidłowe, trzeba tylko stosować je sumiennie w praktyce.

2. Polityka kadrowa WP - nie "swoj" ale lepszy powinien być przedmiotem jej zabiegów.

3. System naboru słuchaczy do ASG WP - AON jest niewłaściwy.

W wielu przypadkach do akademii dostają się nie najlepsi, o najlepszych predyspozycjach, a ludzie którzy są niewygodni w danej jednostce i nie wiadomo co z nimi zrobić. Z tym też wiąże się późniejsza polityka kadrowa. Właśnie ci /niewygodni/, późniejsi absolwenci powracają często do jednostek na stanowiska kierownicze. Uważam, że powinna być prowadzona wnikliwa ocena naboru słuchaczy oraz prognozowania ich późniejszej przydatności. Wyróżnienie słuchaczy w czasie nauki w Akademii powinno się odbywać zgodnie z zasadami działania kadrowego.

4. Na stanowiska do akademii są kierowani częściowo oficerowie przypadkowi - tacy, których dowódca jednostki wojskowej chce się pozbyć z jednostki, licząc na to, że dany oficer po studiach nie powróci do tej samej jednostki. Zdolnych i pracowitych oficerów, którzy powinni właśnie studiować w ASG WP - AON by podnosić poziom swoich wiadomości i kwalifikacji z reguły dowódca jednostki wojskowej pozostawia w jednostce i nie zgadza się na ich studia. Natomiast w samej akademii system naboru jest właściwy.

5. Do ASG WP - AON powinni kierować przełożeni bez zdawania egzaminu przez kandydata.
6. Wątpliwość budzi bardzo młody wiek słuchaczy przyjętych do akademii, czasem zaledwie po awansie na porucznika.
7. Polityka rekrutacji do akademii i przepisy kadrowe WP są tylko dla przełożonych i ustawia się je często tak jak jest najwygodniej.

